

การอุดมศึกษาของ

ฮ่องกง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
สำนักนากรัฐมนตรี

การอุดมศึกษาของฮ่องกง

แปลและเรียบเรียง

โดย

ศาสตราจารย์ นายแพทย์อรรถชัย จิรัชเชษฐกุล

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
สำนักนายกรัฐมนตรีนคร

378.5125 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
บ 293 ก การอุดมศึกษาของฮ่องกง/แปดและเรียบเรียงโดย
อดุลย์ วิริยะเวชกุล—กรุงเทพฯ : สำนักงานโครงการปฏิรูปอุดมศึกษา
2542.
7 หน้า.
ISBN 974-8087-17-4
1. การปฏิรูปอุดมศึกษา-ฮ่องกง 2. อดุลย์ วิริยะเวชกุล 3. ชื่อเรื่อง

การอุดมศึกษาของฮ่องกง
แปดและเรียบเรียงจาก **The University Grants Committee of
Hong Kong** : <http://www.ugc.edu.hk/> โดย อดุลย์ วิริยะเวชกุล

พิมพ์ครั้งที่ 1 ธันวาคม 2542
จำนวน 5,000 เล่ม
จัดพิมพ์เผยแพร่ สำนักงานโครงการปฏิรูปอุดมศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
ถนนสุขุมวิท เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
โทร. 668-7110-24 ต่อ 2511, 2513, 2515
Web Site : <http://www.onec.go.th> และ <http://ThaiEdReform.onec.go.th>
พิมพ์ที่ บริษัท พิมพ์ดี จำกัด
21/232-4 ซอยคลองใหญ่ ซอยคลองหนองใหญ่ ถนนวงศ์แหวน
บางแค กรุงเทพฯ 10160
โทร. 803-2694-7 โทรสาร 803-4401

คำนำ

กระแสการปฏิรูปอุดมศึกษาที่เกิดขึ้นในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก นอกจากเป็นผลจากความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้าน เศรษฐกิจ การเมือง สังคม เทคโนโลยี และวัฒนธรรม จากกระแสโลกาภิวัตน์ (globalization) แล้ว ปัจจัยสำคัญที่เป็นแรงผลักดันให้มีการปฏิรูปอุดมศึกษาทั่วโลก ยังเกิดจากสาเหตุที่สำคัญ ได้แก่ การขยายตัวของปริมาณ นักศึกษาและความต้องการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาที่เพิ่มมากขึ้นทั่วโลกกว่า 6 เท่าในรอบ 3 ทศวรรษ ความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ความคาดหวังของสังคมที่มีต่ออุดมศึกษาในฐานะกลไกสำคัญในการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์เพื่อแข่งขันกับนานาชาติ ปัญหาคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ของผู้จ้างงาน และสภาพความจำกัดด้านงบประมาณจากภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 สำหรับประเทศไทยการประกาศใช้ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นับเป็นแรงผลักดันอีกประการหนึ่งที่ทำให้ต้องมีการปฏิรูปการศึกษาและอุดมศึกษาไทยอย่างเป็นรูปธรรม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ในฐานะหน่วยงานกลางในการจัดทำนโยบาย วางแผน ศึกษาวิจัยด้านการศึกษาทุกระดับของประเทศ ได้พิจารณาเห็นว่าแนวทางการดำเนินงาน ความสำเร็จ และปัญหาอุปสรรค ในการปฏิรูปอุดมศึกษาของประเทศต่าง ๆ น่าจะเป็นบทเรียนอันมีคุณค่าต่อการปฏิรูปอุดมศึกษาไทย จึงได้ดำเนินการศึกษาวิจัยเอกสารเกี่ยวกับการปฏิรูปอุดมศึกษาของประเทศต่าง ๆ ได้แก่ ประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ ประเทศสิงคโปร์และมาเลเซีย ประเทศญี่ปุ่น ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา รวมทั้งทิศทางการปฏิรูปอุดมศึกษาของโลกในศตวรรษที่ 21 และจัดแปลเอกสารเรื่องการอุดมศึกษาของฮ่องกงขึ้น

รายงานการอุดมศึกษาของฮ่องกงฉบับนี้ แปลและเรียบเรียงจากบทความที่สืบค้นทางอินเทอร์เน็ต (internet) รวม 3 เรื่อง ได้แก่

1) University Grants Committee เพื่อนำเสนอเกี่ยวกับรูปแบบและบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัย ในการให้คำแนะนำแก่รัฐบาลฮ่องกงในการจัดสรรงบประมาณแก่สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ บนพื้นฐานของหลักวิชาการและความเชี่ยวชาญ

อันเป็นที่ยอมรับ และทำให้คณะกรรมการนี้มีบทบาทเสมือนหนึ่งเป็น "ตัวกลาง" หรือ "กันชน" ระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับรัฐบาล

2) Transnational Education - Competition or Complementarity : The Case of Hong Kong นำเสนอเกี่ยวกับการศึกษาข้ามชาติในฮ่องกง ซึ่งเข้ามามีบทบาทในการสนองความต้องการของประชาชนด้านการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและการศึกษาต่อเนื่อง รวมทั้งมาตรการของรัฐในการประกันคุณภาพการศึกษาดังกล่าว และ

3) The University in School and Community Development : New Challenges and New Roles นำเสนอเกี่ยวกับบทบาทของมหาวิทยาลัยในการพัฒนาโรงเรียนและชุมชน ตลอดจนผลกระทบซึ่งกันและกันที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาในท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

สำนักงานฯ ขอขอบคุณ ศาสตราจารย์ นายแพทย์อดุลย์ วีริยเวชกุล ผู้แปลและเรียบเรียง และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารการอุดมศึกษาของฮ่องกงฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิรูปอุดมศึกษาของประเทศไทย การศึกษาค้นคว้า อ้างอิง และการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้สนใจโดยทั่วไป

(นายรุ่ง แก้วแดง)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

คำชี้แจง

ผู้แปลและเรียบเรียง

ผู้แปลและเรียบเรียง 'การอุดมศึกษาของฮ่องกง' ขอขอบพระคุณสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติที่ได้ให้เกียรติมอบหมายให้เป็นผู้แปลและเรียบเรียงเอกสารบทความ ๓ เรื่องที่ให้ข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญๆเกี่ยวกับการอุดมศึกษาของฮ่องกง เป็นที่ทราบกันดีว่าการอุดมศึกษาของฮ่องกงมีแบบฉบับที่ได้นำวิธีการส่วนใหญ่มาจากประเทศสหราชอาณาจักรที่มีพัฒนาการทางด้านการอุดมศึกษาก้าวหน้าไปมาก การอุดมศึกษาของฮ่องกงก็เป็นตัวอย่างหนึ่งของการอุดมศึกษาของภูมิภาคนี้ที่อดีตนายกรัฐมนตรี ฯพณฯ อานันท์ ปันยารชุน ได้เคยยกเป็นอุทาหรณ์ว่ามีคุณภาพดีว่าการอุดมศึกษาของประเทศไทย

ดังนั้น การที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้นำ 'การอุดมศึกษาของฮ่องกง' มาเผยแพร่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบรายละเอียดที่สำคัญๆ จึงนับได้ว่าเป็นการทำคุณประโยชน์อย่างยิ่งแก่การพัฒนาการอุดมศึกษาของประเทศไทย

อดุลย์ วิริยเวชกุล

ราชบัณฑิต

สารบัญ

คำนำ

คำชี้แจง

๑. คณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัย

พันธกิจ

บทบาทและหน้าที่		๘
บทนำ	๕	๑๐
ประวัติโดยย่อ		๑๑
บทบาทหน้าที่		๑๒
โครงสร้างคณะกรรมการ		๑๓
วงจรกิจการจัดสรรงบประมาณ		๑๖
วงจรกิจการจัดสรรงบประมาณหมวดงบประมาณ		๑๗
สภาการจัดสรรงบประมาณ เพื่อการวิจัย		๑๗
ข้อตกลงเพื่อการอ้างอิง		๒๐

๒. การศึกษาข้ามชาติ

การแข่งขันหรือการยกย่อง		๒๐
ความเป็นมา		๒๑
บทบาทของการศึกษาข้ามชาติ		๒๔
การศึกษาข้ามชาติกับฮ่องกง		๒๔
กฎระเบียบ		๒๕
อนาคต		๒๘

๓. มหาวิทยาลัยกับการพัฒนาโรงเรียนและประชาคม	
บทนำ	๓๑
บริบทที่เปลี่ยนไป	๓๑
มหาวิทยาลัยกับโรงเรียน	๓๔
โรงเรียนมีผลกระทบต่อมหาวิทยาลัย	๓๔
มหาวิทยาลัยมีผลกระทบต่อโรงเรียน	๔๐
มหาวิทยาลัยกับประชาคม	๔๒
มหาวิทยาลัยกับความรู้	๔๓
มหาวิทยาลัยกับภาวะผู้นำการฝึกอบรม	๔๔
นอกเหนือจากความรู้และการฝึกอบรม	๔๗
สรุป	๔๙
ประวัติผู้แปลและเรียบเรียง	๕๐

คณะกรรมการจัดสรร งบประมาณมหาวิทยาลัย

พินิจ

เมื่อพิจารณาว่า ฮ่องกงมีบทบาท ๒ ประการคือ
บทบาทหนึ่ง เป็นมหานครและศูนย์ธุรกิจของจีนใต้ และ

อีกบทบาทหนึ่ง ในฐานะที่เป็นศูนย์ของภูมิภาค และนานาชาติในด้านการเงินและการบริการ
ฮ่องกงจึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดหากำลังคนที่มีคุณภาพสูงที่สามารถพูดได้ ๒ ภาษา และเป็น
เสมือนห้องเครื่องในด้านนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี

เมื่อได้พิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในฮ่องกงและทั่วโลก
ความจำเป็นของประชากรที่มีความสามารถทางสติปัญญา, ความคาดหมายในอนาคตในนานา
ชาติ, ความยืดหยุ่น และทักษะความเป็นผู้นำที่สามารถจะตอบรับการท้าทายต่างๆในด้านการ
เมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม

การนำลักษณะพิเศษของฮ่องกงที่เป็นจุดพบของระบบวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจและ
ธุรกิจ

การรับรองคุณสมบัติที่ดี และความจำเป็นในการพิทักษ์ความเป็นอิสระทางวิชาการ และ
ความเป็นอิสระ (หรือความเป็นอัตโนมัติ) ของสถาบัน โดยมีข้อจำกัด คือความสามารถอธิบาย
ได้อย่างเหมาะสมในเรื่องการเงิน และต่อสาธารณะ เช่นเดียวกันบทบาทที่มีความแตกต่างกัน
และบทบาทประกอบอื่นๆของสถาบันอุดมศึกษาทั้งหลายที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณของรัฐ
จากคณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัย

ในการดำเนินการตามหน้าที่ที่เป็นหน่วยงานให้ คำแนะนำต่อรัฐบาลเขตปกครองพิเศษฮ่องกงในเรื่องความต้องการการพัฒนาและความต้องการงบประมาณด้านการอุดมศึกษา คณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัยจะดำเนินการดังนี้

- ก. ให้ความสนับสนุนแก่สถาบันทั้งหลายในเรื่อง
 ๑. การจัดหาโครงการด้านวิชาการและด้านวิชาชีพที่เหมาะสมที่เป็นที่ยอมรับในนานาชาติ
 ๒. การดำเนินการวิจัยและพัฒนา
 ๓. เป็นศูนย์กลางต่างๆที่มีความเป็นเลิศทางวิชาการในภูมิภาค; และ
 ๔. การถ่ายทอดเทคโนโลยี
- ข. กระตุ้นความร่วมมือและการปรึกษาหารือของสถาบันต่างๆกับส่วนงานการศึกษาต่างในการวางแผนการจัดหา และโครงสร้างของการอุดมศึกษา;
- ค. กระตุ้นและให้รางวัลความเป็นเลิศแก่กิจกรรมทั้งหลายของสถาบันต่างๆ รวมทั้ง การสอน การวิจัยและกิจกรรมที่แสดงความทรงความรู้และปัญญาอื่นๆ ที่เข้าได้กับบทบาทและพันธกิจของสถาบันที่ได้กำหนดไว้ชัดเจน
- ง. ส่งเสริมประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่คุ้มกับค่าใช้จ่ายในกิจกรรมทั้งหลายของสถาบัน และ
- จ. หลีกเลี่ยงการแทรกแซงที่ไม่สมควรในการดำเนินงานต่างๆของสถาบันทั้งหลาย ทั้งนี้ ต้องขึ้นอยู่กับความสมควรที่มีส่วนสัมพันธ์กับความต้องการของคณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัย และสถาบันที่ต้องสามารถอธิบายต่อสาธารณะได้.

คณะกรรมการจัดสรร งบประมาณมหาวิทยาลัย: บทบาทและหน้าที่

บทนำ

๑. คณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัยได้รับการแต่งตั้งจากประธานผู้บริหารเขตปกครองพิเศษฮ่องกง (Chief Executive of the Hong Kong Special Administrative Region) โดยมีข้อความอ้างอิง ดังต่อไปนี้

ก. ทบทวนการดำเนินงานภายใต้แรงกดดันของความต้องการของประชาคม ดังต่อไปนี้:

- การอำนวยความสะดวกด้านการศึกษาในมหาวิทยาลัยทั้งหลาย และในสถาบันอื่นๆที่ประธานผู้บริหารเขตปกครองพิเศษจะได้กำหนดเป็นครั้งคราวสำหรับฮ่องกง;
- แผนการพัฒนาสถาบันตามความต้องการเป็นครั้งคราว;
- ความต้องการด้านการเงินสำหรับการศึกษาในสถาบันที่ได้กล่าวมานี้; และ

ข. ให้คำแนะนำแก่รัฐบาล:

- ในการจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาให้แก่สถาบันต่างๆที่ได้ยื่นคำขอรับการจัดสรร ทั้งนี้ต้องอยู่ในวงเงินงบประมาณที่ได้รับอนุมัติผ่านการพิจารณาของสภานิติบัญญัติแล้ว
- ในด้านต่างๆที่เกี่ยวกับการอุดมศึกษา ในกรณีที่หัวหน้าผู้บริหารของเขตปกครองพิเศษฮ่องกงส่งมายังคณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัยเป็นครั้งคราว.

๒. พันธกิจในปัจจุบันของคณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัยได้จัดพิมพ์ในฉบับนี้แล้ว

ประวัติโดยย่อ

๓. เมื่อได้รับการจัดตั้งในปี ค.ศ. ๑๙๖๕ คณะกรรมการได้รับชื่อว่า **คณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัย** (University Grants Committee) การจัดตั้งนี้เป็นผลมาจากการเสนอแนะของสมาชิกสภานิติบัญญัติระหว่างที่มีการพิจารณาอภิปรายงบประมาณในปี ค.ศ. ๑๙๖๔ ว่าควรตั้งคณะกรรมการขึ้นในฮ่องกงที่มีความคล้ายคลึงกับคณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัยของประเทศสหราชอาณาจักร เพื่อให้คำแนะนำแก่รัฐบาลในเรื่องการอำนวยความสะดวกต่างๆ การพัฒนา และความต้องการด้านการเงินของมหาวิทยาลัยทั้งหลาย. คณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัยได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการในเดือนตุลาคม ค.ศ. ๑๙๖๕ โดยมีหลักการและหน้าที่ในการปฏิบัติการต่างๆที่มีฐานเป็นแบบจากประเทศสหราชอาณาจักร ในช่วงเวลาหลายปีต่อมาได้มีการดัดแปลงเพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของฮ่องกง

๔. ในปี ค.ศ. ๑๙๗๒ คณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัยได้รับการตั้งชื่อใหม่ ว่า **คณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัยและโพลีเทคนิค** (The University and Polytechnic Grants Committee) เพื่อสะท้อนให้เห็นว่าได้มีการรวมฮ่องกงโพลีเทคนิคไว้ในขอบเขตของบทบัญญัติที่คณะกรรมการฯได้รับ ต่อมาเมื่อฮ่องกงโพลีเทคนิค และวิทยาลัยฮ่องกงแบบตีสต์ได้รับอนุมัติให้เป็นมหาวิทยาลัย คณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัยและโพลีเทคนิค จึงได้กลับไปใช้ชื่อเดิมคือ **คณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัย** ในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. ๑๙๖๔

๕. ในปัจจุบัน มีสถาบันอุดมศึกษารวม ๘ แห่งที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณผ่าน คณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัย ได้แก่ City University of Hong Kong (CityU), Hong Kong Baptist University (HKBU), Lingnan College (LC), The Chinese University of Hong Kong (CUHK), The Hong Kong Institute of Education (HKIEd), The Hong Kong Polytechnic University (PolyU), The Hong Kong University of Science & Technology (HKUST), และ The University of Hong Kong (HKU).

บทบาทและหน้าที่

๖. คณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัยได้รับการจัดตั้งขึ้นโดยไม่มีกฎหมายรองรับและไม่มีอำนาจในการบริหาร สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งเป็นหน่วยงานอิสระที่มีกฎระเบียบและสภาพสถาบันของตนเอง สถาบันทั้งหลายเหล่านี้มีความเป็นอิสระค่อนข้างมากในการควบคุมหลักสูตรและมาตรฐานทางวิชาการ การคัดเลือกบุคลากรและนักศึกษาและการจัดสรรทรัพยากรภายในสถาบัน เนื่องจากสถาบันเหล่านี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐ เป็นส่วนใหญ่ และเพราะความสำคัญทางด้านสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของการอุดมศึกษา รัฐบาลเขตปกครองพิเศษและประชาคมส่วนใหญ่จึงมีความสนใจ โดยชอบในการดำเนินงานของสถาบันทั้งหลายเหล่านี้เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า สถาบันได้ดำเนินการด้วยมาตรฐานการศึกษาคุ้มค่างบเงินที่ได้รับจัดสรรสูงที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ คณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัยทำหน้าที่เสมือนหนึ่งเป็น ‘ตัวกลาง’ หรือ ‘กันชน’ ปกป้องระหว่างความเป็นอิสระทางด้านวิชาการของสถาบันฝ่ายหนึ่ง กับการสร้างความมั่นใจในคุณค่าที่ได้รับจากเงินจากผู้เสียภาษีอีกฝ่ายหนึ่ง

๗. หน้าที่หลักของคณะกรรมการจัดสรรงบประมาณ มหาวิทยาลัย คือการให้คำแนะนำที่มีความเชี่ยวชาญ ที่เป็นที่ยอมรับ และเป็นกลางต่อรัฐบาลเขตปกครองพิเศษ ฮ่อกง คณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัย ต้องพิจารณา เสนอคำแนะนำการจัดสรรงบประมาณที่มีความชัดเจนภายใต้ ดัชนีบ่งชี้ระดับของเงินงบประมาณ ที่สามารถจะได้รับจากรัฐบาล เป้าหมายจำนวนนักศึกษา ของแต่ละสถาบัน และรายละเอียดจำนวนนักศึกษาใน โครงการการศึกษาต่างๆตามความจำเป็นที่เหมาะสม กับความต้องการของประชาคม คณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัยยังเป็นหน่วยงานที่จัดหาคำแนะนำ ทางด้านวิชาการให้แก่สถาบันอุดมศึกษา โดยคำนึงถึง มาตรฐานนานาชาติของสถาบันทั้งหลายในบทบาทที่เกี่ยวข้องกับ การตรวจสอบการติดตามผลคณะกรรมการจัดสรรงบประมาณ มหาวิทยาลัยได้รับความช่วยเหลือจาก **สภาการรับรองคุณวุฒิ ทางวิชาการแห่งฮ่อกง (The Hong Kong Council for Academic Accreditation)** ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสมบูรณ์ การทบทวนการดำเนินงานของสถาบัน และการรับรอง สถาบันสำหรับสถาบันที่ไม่ใช่มหาวิทยาลัย

๘. บรรดา**กรรมการ**ในคณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัยเป็นผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งจากประธานผู้บริหารเขตปกครองพิเศษฮ่องกง กรรมการทั้งหมดเป็นบุคคลที่มีความโดดเด่นในสาขาของตน สมาชิกภาพประกอบด้วยนักวิชาการที่มีชื่อเสียงจากต่างประเทศ และฮ่องกง รวมทั้งบุคคลที่มีความโดดเด่นทางวิชาชีพ และธุรกิจของฮ่องกงด้วย คณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัยไม่มีเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นกรรมการ แต่สำนักงานเลขานุการกิจของคณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัยมีข้าราชการเป็นผู้ปฏิบัติงาน

โครงสร้างคณะกรรมการ

๙. คณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัยมีการประชุมปีละ ๓ ครั้งในฮ่องกง การดำเนินงานของคณะกรรมการฯ กระทำโดยมีการตั้งคณะอนุกรรมการดังต่อไปนี้: คณะอนุกรรมการการแพทย์(Medical Sub-Committed-MSD) คณะอนุกรรมการพัฒนาสถาบัน (Institutional Development Sub-Committee - IDSC) คณะอนุกรรมการคุณภาพ (Quality Sub-Committee - QSC) คณะอนุกรรมการวางแผนทรัพยากร (Resource Planning Sub-Committee - RPSC) คณะกรรมการการศึกษาครู(อาจารย์) (Teacher Education Sub-Committee - TESC) คณะอนุกรรมการขอบเขตความเป็นเลิศ (Area of Excellence Sub-Committee - AoESC) กลุ่มชี้นำ ทบทวนการบริหารจัดการ (Management Review Steering Group (MRSO) กลุ่มชี้นำ ที่แอลคิวพีอาร์ (TLQSG) กลุ่มย่อยบัณฑิตศึกษา (Postgraduate Education Sub-Group - PESG) กลุ่มย่อยทบทวนการประกันคุณภาพ (Quality Assurance Review Sub-Group) และสภาการจัดสรรงบประมาณเพื่อการวิจัย (Research Grants Council - RGC)

๑๐. **คณะอนุกรรมการการแพทย์** ให้คำแนะนำแก่คณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ในเรื่องความต้องการทางวิชาการ, ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพของการแพทย์ ทันตแพทย์ และวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์ในด้านวิชาการของฮ่องกง **คณะอนุกรรมการพัฒนาสถาบัน**พิจารณาในเรื่อง การพัฒนานโยบายของระบบในภาพกว้าง และการวางแผนกลยุทธ์ รวมทั้งการกำกับดูแลการพัฒนาสถาบัน หน้าที่หลักของ **คณะอนุกรรมการคุณภาพ** คือการประเมินและกระตุ้นการพัฒนาการประกันคุณภาพ และการเพิ่มพูนคุณภาพ

ภายในสถาบันที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากคณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัย
คณะอนุกรรมการวางแผนทรัพยากร มีหน้าที่พิจารณาประเด็นทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน
ทรัพยากรและการตรวจติดตาม **คณะกรรมการการศึกษาครู (อาจารย์)** ได้รับการแต่งตั้ง
ครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๙๗ โดยในระยะแรกเพื่อดำเนินการทบทวนการศึกษาของครู และใน
ระยะต่อมามีหน้าที่ให้คำแนะนำในการติดตามการทบทวน และการตรวจตามประเด็นต่างๆที่
เกี่ยวกับการพัฒนาสถาบันการศึกษาฮ่องกง (Hong Kong Institution of Education) **คณะ
อนุกรรมการขอขเขตความเป็นเลิศ** ได้รับแต่งตั้งเมื่อปี ค.ศ.๑๙๙๘ เพื่อให้คำแนะนำในเรื่อง
การพัฒนาขอขเขตความเป็นเลิศของสถาบันทั้งหลายที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากคณะ
กรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัย รวมทั้งการจัดทำข้อเสนอแนะในการคัดเลือก และ
การจัดสรรงบประมาณให้แก่ผู้ยื่นคำขอเพื่อพัฒนาความเป็นเลิศในเรื่องหรือสาขาวิชาเฉพาะ
ต่างๆ ตลอดจนการตรวจติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อ
การนี้ด้วย **กลุ่มชั้นนำบริหารจัดการ** ได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการในเดือน
เมษายน ค.ศ.๑๙๙๗ เพื่อวางแผนและตรวจติดตามการดำเนินการของการทบทวนการบริหาร
จัดการของสถาบันทั้ง ๘ แห่ง ที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากคณะกรรมการจัดสรรงบ
ประมาณมหาวิทยาลัย **กลุ่มชั้นนำ ทีแอลคิวพีอาร์** ได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการในปี ค.ศ.
๑๙๙๘ เพื่อชี้แนะและกำกับดูแลการดำเนินการของการทบทวนของ TLQPR ในรอบแรก (เข้าใจ
ว่าหมายถึงการตรวจสอบโครงการด้านคุณภาพการเรียนการสอน -ผู้แปล) **กลุ่มย่อยบัณฑิต
ศึกษา** ได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการเมื่อปี ค.ศ.๑๙๙๖ เพื่อดำเนินการทบทวนการวิจัย
บัณฑิตศึกษา **กลุ่มย่อยทบทวนการประกันคุณภาพ** ได้รับการแต่งตั้งในปี ค.ศ. ๑๙๙๘ เพื่อ
ถกเถียงเรื่องต่างๆที่เกี่ยวกับการทบทวนการประกันคุณภาพ รวมทั้ง การฝึกหัดการประเมินการ
วิจัย (Research Assessment Exercise)

๑๑. แม้ว่าสภาการจัดสรรงบประมาณเพื่อการวิจัย จะได้รับการแต่งตั้งขึ้นให้อยู่ภาย
ใต้คณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัย การดำเนินงานของสภาฯ นี้มีลักษณะเป็น
กึ่งอิสระทำหน้าที่เป็นหน่วยงานให้คำแนะนำภายใต้โครงสร้างองค์การ ของคณะกรรมการจัดสรร

งบประมาณมหาวิทยาลัย สภาการจัดสรรงบประมาณเพื่อการวิจัยให้คำแนะนำต่อรัฐบาลเขตปกครองตนเองพิเศษฮ่องกงโดยผ่านคณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัยในเรื่องความต้องการของสถาบันทั้งหลาย ในเรื่องการวิจัยทางวิชาการ และจำนวนงบประมาณที่ต้องการใช้ รวมทั้งการจ่ายเงินงบประมาณของรัฐ และการตรวจติดตามการใช้งบประมาณของรัฐที่หน่วยงานได้รับ

ในการดำเนินงานนี้ สภาการจัดสรรงบประมาณเพื่อการวิจัยได้จัดตั้ง

- คณะผู้เชี่ยวชาญขึ้น ๔ คณะ(เพื่อให้ครอบคลุมในสาขาวิชาต่างๆทางด้าน วิศวกรรมศาสตร์; วิทยาศาสตร์กายภาพ; ชีววิทยาและแพทยศาสตร์; และมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และวิชาบริหารธุรกิจ)
- คณะอนุกรรมการ ๑ ชุด (คณะอนุกรรมการศูนย์ประสานงานการวิจัย (Sub-Committee on Co-operative Research Centres)
- ข่ายงานอิสระของผู้ตัดสินทางวิชาการ

กรรมการทั้งหลายในสภาการจัดสรรงบประมาณเพื่อการวิจัยได้รับการแต่งตั้งจากหัวหน้าผู้บริหารเขตปกครองพิเศษ และทุกคนเป็นผู้โดดเด่นในสาขาวิชาของตน องค์ประกอบของคณะกรรมการฯ ประกอบด้วยบุคคลที่มีความโดดเด่นทางวิชาชีพและธุรกิจของท้องถิ่นเป็นส่วนใหญ่ รวมทั้งนักวิชาการจากต่างประเทศที่มีชื่อเสียงร่วมเป็นกรรมการด้วย (ปัจจุบัน องค์ประกอบของสภาการจัดสรรงบประมาณเพื่อการวิจัย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และคณะอนุกรรมการมีรายชื่อปรากฏในเอกสารฉบับนี้แล้ว)

วงจรการจัดสรรงบประมาณ

(Recurrent Grant Cycle)

๑๒. โดยปกติ คณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัยจะดำเนินการตามวงจรรายงานเป็นราย ๓ ปี เพื่อให้สอดคล้องกับวิธีการจัดสรรงบประมาณให้แก่สถาบันอุดมศึกษา วงจรการจัดสรรงบประมาณนี้จะมีขบวนการเริ่มต้น ๓ ปีก่อนการเริ่มต้นของช่วงปีการจัดสรรงบประมาณราย ๓ ปี และครอบคลุมขั้นตอนหลักดังต่อไปนี้

ก. การส่งเอกสารจากประธานคณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัยให้ 'เริ่ม' ขบวนการการของงบประมาณไปยังผู้บริหารของสถาบันทั้งหลาย โดยมีข้อกำหนดนโยบายในภาพกว้างของรัฐบาลเขตปกครองพิเศษฮ่องกง และและขอบเขตวิธีการที่สามารถวัดได้ (รวมทั้งเป้าหมายจำนวนนักศึกษา และความต้องการทรัพยากรบุคคลจำเพาะ);

ข. การพิจารณาคำยื่นขอการพัฒนาวิชาการที่สถาบันทั้งหลายได้ยื่นมาและมีความสอดคล้องกับ (ก) และสอดคล้องกับหนังสือคำแนะนำการจัดทำคำยื่นขอที่คณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัยได้แจ้งไปยังสถาบันทั้งหลายตามแบบฟอร์ม 'คำยื่นขอรับการจัดสรรงบประมาณ' ;

ค. การตรวจสอบและพิจารณาประมาณการค่าใช้จ่ายที่สถาบันทั้งหลายยื่นมาในคำขอ (ซึ่งระบุค่าใช้จ่ายตามคำยื่นขอเพื่อการพัฒนาวิชาการที่ต้องการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากคณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัยโดยจัดทำประมาณการค่าใช้จ่ายของสถาบันตามช่วงงบประมาณราย ๓ ปี) และรายละเอียดการประเมินงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร

ง. การยื่นเสนอขอแนะนำการจัดสรรงบประมาณไปยังรัฐบาลเขตปกครองพิเศษ และภายหลังจากการได้รับการอนุมัติการสนับสนุนด้านการคลังจากคณะกรรมการการคลังของสภานิติบัญญัติแล้ว จากนั้นจึงมีการส่งหนังสือ 'การจัดสรรงบประมาณ' ที่มีรายละเอียดของงบประมาณที่ได้รับการอนุมัติแล้ว

วงจรรการจัดสรรงบประมาณ หมวดงบประมาณ

โครงการต่างๆที่ต้องใช้งบประมาณ หมวด**งบประมาณ** (Capital Grant) จะได้รับการพิจารณาเป็นวงจรรายปี ทั้งนี้เพื่อให้ตรงกับกรฝึกหัดประมาณการรายจ่ายของรัฐบาลเขตปกครองพิเศษฮ่องกง สถาบันทั้งหลายที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณผ่านคณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัยต้องยื่นข้อเสนอการใช้งบประมาณหมวดงบประมาณไปยังคณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัยภายในวันสุดท้ายของแต่ละปี ภายหลังจากที่ได้มีการตรวจสอบพิจารณาคำยื่นขอการจัดสรรงบประมาณ หมวด**งบประมาณ** ซึ่งส่วนใหญ่จะกระทำในการประชุมในเดือนมกราคมแล้ว คณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัยจะทำข้อเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณ หมวด**งบประมาณ** ไปยังรัฐบาลเขตปกครองพิเศษฮ่องกง ภายหลังจากการได้รับการอนุมัติการสนับสนุนด้านการคลังจากคณะกรรมการการคลังของสภานิติบัญญัติแล้ว คณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัยจะส่งหนังสือ *'การจัดสรรงบประมาณ'* หมวด**งบประมาณ** ไปยังสถาบันทั้งหลายก่อนสิ้นปี หรือ ในช่วงแรกของปีถัดไป เอกสารที่ส่งไปจะระบุรายละเอียดงบประมาณที่ได้รับจัดสรรในหมวด**งบประมาณ** สำหรับปีต่อไป

สภาการจัดสรรงบประมาณเพื่อการวิจัย:

การจัดสรรงบประมาณที่มุ่งหมายเพื่อการวิจัย

๑๔. คณะกรรมการจัดสรรงบประมาณเพื่อการวิจัยเป็นผู้จัดทำหลักการ ข้อกำหนด และ ขบวนการสำหรับการจัดสรรงบประมาณที่ได้รับเพื่อจุดมุ่งหมายเพื่อการวิจัย ส่วนหนึ่งของงบประมาณที่จัดสรร (ประมาณร้อยละ ๑๘) จะจัดสรรโดยตรงให้แก่สถาบันที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณโดยคณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัยเพื่อการสนับสนุนโครงการวิจัยต่างๆ ที่มีขนาดเล็ก(มีค่าใช้จ่ายน้อยกว่า ๒๐๐,๐๐๐ เหรียญฮ่องกง) งบประมาณในส่วนนี้มีวิธีการกระจายให้แก่สถาบัน โดยการ พิจารณาจากสูตรที่มีฐานเป็นจำนวนนักวิชาการที่ปฏิบัติงานเบื้องต้นในระดับปริญญา โดยให้น้ำหนักในการสนับสนุน แก่นักวิชาการที่ได้รับเข้ามาใหม่ งบประมาณที่จัดสรร ส่วนใหญ่ (ประมาณร้อยละ๘๐) จะจัดสรรด้วยวิธีการคัดเลือก ให้แก่โครงการวิจัย ที่เหมาะสมจากโครงการวิจัยต่างๆของ สถาบันที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณของคณะ

กรรมการ จัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัย งบประมาณส่วนที่เหลือ จะจัดสรรไว้ที่ส่วนกลางเพื่อจัดสรรให้แก่สถาบันต่างๆ ที่มีเครื่องมือ และบริการความสะดวกในการวิจัยใหญ่ๆ เพื่อการสนับสนุนการวิจัยร่วมมือระหว่างสถาบันที่มีจำนวน ๒ สถาบันขึ้นไป

๑๕. วงจรการเสนอเพื่อการแข่งขัน สำหรับโครงการ วิจัยต่าง ๆ ของสภาการจัดสรรงบประมาณเพื่อการวิจัยเริ่มต้น โดยกำหนดให้สถาบันยื่นการขอรับการจัดสรรภายในเดือนพฤศจิกายน ของทุกปีสำหรับการจัดสรรงบประมาณเพื่อการวิจัยในปีถัดไป เอกสารการขอรับการจัดสรรงบประมาณเพื่อให้คัดเลือกจะ ได้รับการตรวจสอบในเบื้องต้นโดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญประจำสาขานั้นๆที่ได้รับการแต่งตั้งจากสภาโดยการพิจารณานี้จะกระทำใน ระหว่าง เดือนมกราคมและเดือน พฤษภาคม ทั้งนี้ด้วยความ ช่วยเหลือ จากคณะผู้ตัดสินจำเพาะด้านวิชาการ หรือคณะผู้ ประเมิน วิชาการจำเพาะซึ่งอาจจะมาจากฮ่องกง หรือจากต่างประเทศ

คณะบุคคลที่กล่าวมานี้จะเลือกคำยื่นขอที่ควรได้ รับการสนับสนุนเพื่อทำเป็นข้อเสนอแนะต่อ สภาการจัดสรรงบประมาณเพื่อการวิจัยสภา เป็นผู้ตัดสินใจ สุดท้ายในการประชุมในเดือนมิถุนายนว่าโครงการใดจะได้รับ การจัดสรรงบประมาณของรัฐเพื่อการวิจัย

ข้อตกลงเพื่อการอ้างอิง

สภาการวัดสรรงบประมาณวิจัย

(Research Grants Council: Terms of Reference)

ก. เพื่อให้คำแนะนำต่อรัฐบาลเขตปกครองพิเศษฮ่องกงโดยผ่านคณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัยในเรื่องความต้องการของสถาบันอุดมศึกษาในฮ่องกงเกี่ยวกับการวิจัยทางวิชาการ(Academic Research)สาขาต่างๆ รวมทั้งการระบุเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญก่อน โดยเน้นการพัฒนาให้ฐานการวิจัยเพียงพอเพื่อให้คงไว้ซึ่งความเข้มแข็งทางวิชาการและให้มีความสัมพันธ์กับความต้องการของฮ่องกง.

ข. เพื่อเชิญชวนและเพื่อจัดสรรทุนวิจัยให้แก่คณาจารย์โดยผ่านสถาบันอุดมศึกษา และเพื่อให้ทุนนักศึกษาและทุนหลังระดับปริญญาเอก; เพื่ออนุมัติทุนต่างๆและเพื่อจ่ายเงินทุนที่ได้รับจัดสรรผ่านคณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัยในส่วนที่กำหนดไว้เพื่อการวิจัย; เพื่อตรวจสอบติดตามการดำเนินการของทุนต่างๆที่ได้จัดสรร และทำรายงานผ่านคณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัยไปยังรัฐบาลเขตปกครองพิเศษฮ่องกงอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง.

การศึกษาข้ามชาติ :
การแข่งขันหรือการยกย่อง
กรณีของฮ่องกง
(Transnational Education -
Competition or Complementarity :
The Case of Hong Kong
โดย
ไนเจล เจ เฟรนช์
(Nigel J French)
เลขาธิการ
คณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัย
ของฮ่องกง สาธารณรัฐประชาชนจีน

บทความนี้มีความประสงค์จะให้ภาพรวมโดยย่อของการอุดมศึกษาของฮ่องกง และบทบาทของรัฐบาล คณะกรรมการ การศึกษา คณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัย และสภาให้การรับรองคุณวุฒิวิชาการของฮ่องกงที่เกี่ยวกับการวางแผน การพัฒนา การจัดสรรงบประมาณ และการประกันคุณภาพของการอุดมศึกษาของเขตปกครองตนเองพิเศษฮ่องกง ต่อจากนั้นจะได้บรรยายถึงของการศึกษาข้ามชาติ(Transnational Education) (นั่นคือการศึกษาที่มีใช้ของท้องถิ่น หรือของฮ่องกงเอง แต่มีการให้บริการการศึกษาในฮ่องกง)ที่มีบทบาทในการสนองความต้องการสำหรับการอุดมศึกษา และการศึกษาต่อเนื่องในฮ่องกง และมาตรการของรัฐบาลเขตปกครองตนเองพิเศษฮ่องกง ที่ได้นำมาใช้เมื่อไม่นานมานี้ที่มีจุดหมายในการประกันคุณภาพของการศึกษาของสถาบันภายนอกที่มาเปิดสอนในฮ่องกง หรือที่เรียกกันว่า ‘การศึกษาออกฝั่ง’ (off-shore education) จากนั้นจะสรุปพร้อมกับการวิจารณ์บางประการว่า ความคาดหวังของการศึกษาข้ามชาติจะมีส่วนสนับสนุนต่อความต้องการสำหรับการอุดมศึกษา และการศึกษาต่อเนื่องในฮ่องกงในอนาคตได้อย่างไร

ความเป็นมา

ระบบการอุดมศึกษาของฮ่องกงเป็นระบบที่พัฒนามาก ในทิศทางที่เป็นที่คุ้นเคยของบุคคลที่มีความรู้ด้านการอุดมศึกษาในแบบฉบับของประเทศในเครือจักรภพอังกฤษ และเป็นระบบที่มีความหลากหลายมาก ในจำนวนสถาบันที่มีการสอนระดับปริญญาจำนวน ๙ แห่งนั้น ทุกแห่งได้รับการจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาลเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นเพียงสถาบันเดียวเท่านั้น อัตราส่วนอายุของนักศึกษาท้องถิ่นที่มีส่วนร่วม (local age participation rate) ในการศึกษา ระดับอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาระดับสูงภายหลังจากการมีการขยายจำนวนนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สามารถรับเข้าได้ในช่วงปลาย ค.ศ. ๑๙๘๐ จนถึงเริ่มทศวรรษปีค.ศ. ๑๙๙๐ จะอยู่ประมาณร้อยละ ๑๙ นอกจากนี้จากอัตราส่วนที่กล่าวมาแล้ว ยังมีการคาดคะเนว่ามีจำนวนอีกมากถึงร้อยละ ๑๐ ของนักศึกษาในกลุ่มอายุเดียวกันที่ไปศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาในต่างประเทศ ส่วนใหญ่ในอเมริกาเหนือ ออสเตรเลีย และสหราชอาณาจักร

นโยบายของรัฐบาลในด้านการศึกษา ซึ่งรวมทั้งการอุดมศึกษาในเขตปกครองพิเศษฮ่องกงอยู่ในความรับผิดชอบของเลขาธิการเพื่อการศึกษาและกำลังคน (Secretary for Education & Manpower) (บุคคลผู้นี้เป็นข้าราชการระดับสูงซึ่งในระบบรัฐธรรมนูญของเขตปกครองพิเศษฮ่องกงมีความสำคัญเกือบเท่ากับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ) ผู้ให้คำแนะนำหลักแก่รัฐบาลในด้านการอุดมศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการการศึกษา(Education Commission), คณะกรรมการการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัย(University Grants Committee), และ สภาการรับรองคุณวุฒิวิชาการแห่งฮ่องกง (Hong Kong Council for Academic Accreditation)

คณะกรรมการการศึกษา (เป็นหน่วยงานให้คำแนะนำที่มีได้มีกำหนดไว้ในกฎหมายจัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ. ๑๙๘๔) มีความรับผิดชอบในการให้คำแนะนำแก่รัฐบาลในการพัฒนาระบบการศึกษาทั้งหมด ให้ข้อเสนอแนะลำดับความสำคัญ การตรวจสอบติดตาม การวางแผนและการพัฒนาการศึกษาในทุกระดับคณะกรรมการชุดนี้มีกรรมการจำนวน ๑๙ คน ในจำนวนนี้ ๑๗ คน รวมทั้งประธานคณะกรรมการเป็นผู้ที่มาจากภายนอกรัฐบาล รวมทั้งมีผู้แทนของหน่วยงานการศึกษาต่างๆ และผู้แทนนายจ้างรายใหญ่ๆที่มีความหลากหลายมาก

คณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัยเป็นหน่วยงานให้คำแนะนำที่มีได้มีกำหนดไว้ในกฎหมายที่ในช่วงเวลามากกว่า ๓๐ ปีที่ผ่านมาทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำแนะนำหลักแก่รัฐบาลเขตปกครองพิเศษฮ่องกงในทุกๆด้านที่เกี่ยวกับการพัฒนา การจัดสรรงบประมาณ และการประกันคุณภาพของการศึกษาระดับ อุดมศึกษา ปัจจุบันคณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัยมีกรรมการที่มาจากภาคธุรกิจ และกลุ่มวิชาชีพของฮ่องกงจำนวน ๕ คน (คนหนึ่ง ในจำนวนนี้เป็นประธานคณะกรรมการ) กรรมการจำนวน ๑๓ คนไม่ใช่ นักวิชาการ แต่เป็นคนฮ่องกง และมีกรรมการจำนวน ๔ คนที่เป็นนักวิชาการของฮ่องกง

สภาการรับรองคุณวุฒิวิชาการแห่งฮ่องกง (ตั้งขึ้นโดยมีกฎหมายรองรับในปี ค.ศ. ๑๙๙๐ เพื่อให้มีหน้าที่รับผิดชอบในภารกิจต่างๆซึ่งแต่เดิมดำเนินการโดยสภาการให้รางวัลทางวิชาการแห่งชาติสหราชอาณาจักร (The United Kingdom Council for National Academic Awards) สภาฯ นี้ให้คำแนะนำแก่รัฐบาล คณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัย, และองค์การวิชาชีพต่างๆในเรื่องที่เกี่ยวกับมาตรฐานของปริญญาในสถาบันที่ไม่ใช่มหาวิทยาลัยในฮ่องกง และเกี่ยวกับคุณภาพของปริญญาต่างๆที่มีการให้ในประเทศอื่นๆ นอกจากนี้ สภาการรับรองคุณวุฒิวิชาการแห่งฮ่องกงยังจัดทำ หนังสือแนะนำเป็นรายปีที่มีรายละเอียดหลักสูตรต่างๆของสถาบันทั้งหลายที่ตั้งอยู่นอกอาณาเขตฮ่องกง แต่มาเปิดการสอนในฮ่องกง สภาฯ นี้มีกรรมการจำนวน ๒๒ คนที่ประกอบด้วยนักธุรกิจ และนักอุตสาหกรรมของฮ่องกง และนักวิชาการของฮ่องกงและจากต่างประเทศ

คณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัยได้ตีพิมพ์รายงานใหญ่ฉบับหนึ่งเมื่อปลายปี ค.ศ. ๑๙๖๖ ที่ได้บรรยายภาพรวมของการอุดมศึกษาของฮ่องกงในขณะนั้นไว้ดังต่อไปนี้

‘ถ้าใช้นักศึกษาเป็นเครื่องบรรยายบ่งชี้ ฮ่องกงมีนักศึกษาระดับ**ปริญญาตรี** ที่เรียนเต็มเวลาจำนวน ๔๐,๐๐๐ คนในหลักสูตรต่างๆ และมีนักศึกษาอีกจำนวน ๒๘,๐๐๐ คนที่ศึกษาระดับปริญญาตรีที่เรียนเต็มเวลาในหลักสูตรต่างๆในต่างประเทศ นอกจากนี้ ยังมีนักศึกษาเทียบเท่าเรียนเต็มเวลา(Full-time equivalents)อีกประมาณ ๑๖,๐๐๐ คนที่ขณะนี้กำลังศึกษาบางเวลา(Part-time)ในระดับปริญญาตรี และครึ่งหนึ่งของจำนวนนี้ศึกษาโดยผ่านสถาบันการศึกษาเปิดของฮ่องกง(Open Learning Institute of Hong Kong) ซึ่งในปัจจุบันเรียกว่า

มหาวิทยาลัยเปิดแห่งฮ่องกง ในการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาตรี, ฮ่องกงมีนักศึกษาเทียบเท่าเรียนเต็มเวลาจำนวน ๒๒,๐๐๐ คนที่กำลังศึกษาในระดับ ดิพลอมาชั้นสูง(Higher Diploma) หรือหลักสูตรระดับสูงอื่นๆ นักศึกษาเทียบเท่าเรียนเต็มเวลาอีกจำนวน ๒,๕๐๐ คนกำลัง ศึกษาในระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง(Higher certificates)ต่างๆ หรือระดับที่เทียบเท่า และ นักศึกษาเทียบเท่าเรียนเต็มเวลา(Full-time Equivalents มักใช้คำย่อว่า FTE) จำนวน ๑,๐๐๐ คนกำลังศึกษาเพื่อคุณวุฒิอื่น ๆที่มีความหลากหลาย. ในระดับหลังปริญญา หรือบัณฑิตศึกษา ในขณะนี้ มีนักศึกษาเทียบเท่าเรียนเต็มเวลาจำนวน ๖,๗๐๐๐ คนกำลังเรียนในฮ่องกงในหลักสูตรบัณฑิตศึกษาต่างๆที่มีการสอนเพียงอย่างเดียว (Taught Courses) หรือเป็นนักศึกษาวิจัย นอกจากนี้ ยังมีนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาอีกจำนวน ๑๒,๐๐๐ คนที่ศึกษาในต่างประเทศ ประเภทของนักศึกษากลุ่มใหญ่ที่สุดที่ได้รับประโยชน์ในระดับอุดมศึกษา ได้แก่ นักศึกษาเทียบเท่าเรียนเต็มเวลาจำนวน ๔๖,๐๐๐ คนในการศึกษาต่อเนื่องและการศึกษาวิชาชีพต่างๆ ในจำนวนนี้ครึ่งหนึ่งอยู่ในสถาบันที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการจัดสรรงบประมาณ มหาวิทยาลัย และที่เหลืออีกครึ่งหนึ่งอยู่ในวิทยาลัยที่ได้รับเงินบำรุงจากรัฐ หรือวิทยาลัยเอกชน หรือภายในหน่วยงานของนายจ้าง'

การบรรยายที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้ยังมีความแม่นยำเป็นส่วนใหญ่สำหรับระบบ การอุดมศึกษาในฮ่องกงในปี ค.ศ. ๑๙๙๘.

บทบาทของการศึกษาข้ามชาติ

จากจำนวนต่างๆที่ได้กล่าวมาข้างต้น คณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัยได้คาดหมายไว้ในปี ค.ศ. ๑๙๙๖ ว่านักศึกษาเทียบเท่าเรียนเต็มเวลาจำนวนประมาณ ๕,๐๐๐ คน (หรือประมาณร้อยละ ๓ ของจำนวนทั้งหมดเมื่อคิดเป็นนักศึกษาเทียบเท่าเรียนเต็มเวลา ดังนั้นจึงไม่ต้องสงสัยเลยว่า ถ้านับเป็นจำนวนนักศึกษาเป็นรายหัวจริงๆย่อมมีจำนวนมากกว่านี้) กำลังศึกษาในหลักสูตรต่างๆในระดับอุดมศึกษาของสถาบันการศึกษาจำนวนประมาณ ๓๐๐ แห่งที่เปิดรับนอกฮ่องกง โดยผ่านหุ้นส่วน หรือ ตัวแทนต่างๆที่อยู่ในฮ่องกง หรือโดยการผสมผสานการเรียนการสอนทางไกลในรูปแบบต่างๆในฮ่องกง. ยิ่งกว่านั้น คณะกรรมการจัดสรรเงินงบประมาณมหาวิทยาลัยยังได้กล่าวว่า 'นักศึกษาบางคนยังจะศึกษาในหลักสูตรต่างๆทางไปรษณีย์กับสถาบันการศึกษาต่างๆที่ไม่มีฐาน หรือการติดต่อในฮ่องกง จำนวนนักศึกษาเมื่อคิดเทียบเท่าเรียนเต็มเวลาน่าจะมีจำนวนน้อย แต่เราไม่มีข้อมูลจำนวนนักศึกษาในกลุ่มนี้'

บทบาทของการศึกษาข้ามชาติที่มีต่อภาพรวมของการอุดมศึกษาของฮ่องกงมีอะไรบ้าง?

ในช่วงต้นของทศวรรษ ค.ศ. ๑๙๘๐ มากกว่าร้อยละ ๖๕ ของกำลังคนที่มีคุณวุฒิระดับปริญญาเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยต่างๆ ในต่างประเทศในช่วงเวลาก่อนที่จะมีการขยายตัวอย่างมากของการศึกษาระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากรัฐ มีสถาบันการศึกษาต่างประเทศที่เปิดรับนักศึกษาในหลักสูตรต่างๆในฮ่องกงได้เปิดโอกาสให้นักเรียนที่จบการเรียนระดับมัธยมศึกษา แต่ไม่มีทุนทรัพย์เพียงพอที่จะไปศึกษาต่อต่างประเทศได้มีโอกาสศึกษาเพิ่มเติม และยังให้โอกาสเช่นเดียวกันแก่ผู้ใหญ่ที่ไม่มีโอกาสเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาเมื่อยังอยู่ในวัยหนุ่มสาวอีกด้วย. สถาบันที่เป็นผู้นำในความพยายามให้โอกาสในช่วงเวลานั้นคือ มหาวิทยาลัยลอนดอนจากประเทศสหราชอาณาจักร และมหาวิทยาลัยเคอร์ติง จากประเทศออสเตรเลีย แต่ก็มีสถาบันอุดมศึกษาอีกหลายแห่งที่ได้ดำเนินการเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยจากประเทศสหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา และออสเตรเลีย ในระหว่างและภายหลังจากการขยายตัว ที่ได้เริ่มขึ้นในช่วงหลังของทศวรรษ ค.ศ. ๑๙๘๐ และการขยายตัวที่ได้เร่งเร็วยิ่งขึ้นในปี ค.ศ. ๑๙๘๙ ปรากฏว่าจบจนปีค.ศ.

๑๙๙๔ จำนวนที่นั่งนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในปีแรกได้เพิ่มขึ้นจากเดิมสองเท่า และจำนวนที่นั่งนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาได้เพิ่มขึ้นสามเท่าในสถาบันอุดมศึกษาทั้งหลายในฮ่องกง ภายในช่วงเวลา มากกว่า ๕ ปี เพียงเล็กน้อย. ส่วนสถาบันการศึกษาจากต่างประเทศได้เปลี่ยนทิศทางให้ความสนใจไปด้านตลาดเฉพาะทาง เช่น พยาบาล และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับสาธารณสุขอื่นๆ และการศึกษาคูรુ รวมทั้งการขยายจำนวนการศึกษาด้านธุรกิจในรูปแบบต่างๆ ที่เหมาะสมกับตลาด ที่ยังเห็นได้ชัดเจนว่ามีจำนวนไม่เพียงพอในขณะนั้น สถาบันการศึกษาต่างประเทศหลายสถาบันสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในฮ่องกงในการเปิดรับนักศึกษาในการศึกษารูปแบบต่างๆ ในด้านธุรกิจ นอกจากนี้สถาบันการศึกษาต่างประเทศหลายแห่งยังร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในฮ่องกงในการเปิดรับนักศึกษาเข้าเรียนในหลักสูตรอื่นๆ จำนวนมาก โดยที่มีผลประโยชน์ร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

กฎระเบียบของการศึกษาระดับอุดมศึกษาและระดับวิชาชีพที่ไม่ใช่ของฮ่องกง

ก่อนปี ค.ศ. ๑๙๙๓ ฮ่องกงไม่มีข้อจำกัดใดๆ ในวิธีการทั้ง ๓ ประการ ที่เกี่ยวกับการให้บริการการศึกษาระดับอุดมศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาจากต่างประเทศ กล่าวคือ

- ก. ผู้มีถิ่นพำนักในฮ่องกงที่ต้องการไปศึกษาในสถาบันต่างประเทศในระดับอุดมศึกษา
- ข. สถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศที่เปิดรับนักศึกษาในโครงการการสอนทางไกลในฮ่องกง และ
- ค. สถาบันอุดมศึกษาจากต่างประเทศที่มาเปิดหลักสูตรอุดมศึกษาต่างๆ ในฮ่องกง

ในปี ค.ศ. ๑๙๘๖ คณะกรรมการการศึกษาได้รายงานในรายงานฉบับที่ ๒ แสดงความห่วงใยกับการขยายจำนวนสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ โดยที่บางสถาบันเปิดรับนักศึกษาในหลักสูตรต่างๆ ในฮ่องกงนั้นอาจมีข้อสงสัยด้านคุณภาพ รัฐบาลได้ตั้งคณะทำงานขึ้นมาชุดหนึ่งเพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ ในการออกกฎหมายเพื่อควบคุมกิจกรรมต่างๆ ดังกล่าวนี้อย่างน้อยที่สุดจนถึงระดับหนึ่ง คณะทำงานชุดนี้ได้มีการประชุมเป็นครั้งคราว โดยใช้เวลา ๖ ปี จึงสามารถส่งข้อเสนอแนะเบื้องต้น เพื่อให้มีการแก้ไขข้อบัญญัติการศึกษาของฮ่องกงในขณะนั้น

การปรับปรุงแก้ไขต่างๆ ดังกล่าวนี้อาจได้ผ่านเป็นกฎหมายในปี ค.ศ. ๑๙๙๓ และเริ่มมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๙๙๔ ข้อบัญญัตินี้ได้ยกเว้นสถาบันการศึกษาต่างประเทศที่เปิดหลักสูตรต่างๆ เพื่อคุณวุฒิต่างประเทศ โดยมีความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาหรือระดับหลังระดับมัธยมศึกษาของฮ่องกง ไม่ต้องดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายของฮ่องกงที่มุ่งหมายที่จะควบคุมการดำเนินงานของโรงเรียนระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา (ที่ตามมาทฤษฎีผู้จัดหาบริการการศึกษาทุกแห่งจะต้องกระทำตาม) โดยมีข้อแม้ว่า 'มาตรฐานของหลักสูตรต่างๆ ที่เปิดรับในฮ่องกงจะต้องได้รับการบำรุงรักษาให้อยู่ในระดับที่เปรียบเทียบกับมาตรฐานของระดับหลักสูตรของประเทศที่สถาบันการศึกษานั้นตั้งอยู่ และได้รับการรับรองจากสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ และหน่วยงานที่มีอำนาจในการรับรองคุณวุฒิหรือประชาคมวิชาการของประเทศนั้นๆ'

เป็นที่ยอมรับกันอย่างชัดเจนว่าการปรับปรุงนี้ยังไม่เพียงพอที่จะเป็นเครื่องมือในการกำหนดกิจกรรมในระยะยาวต่อมา คณะทำงานจึงได้ออกแบบข้อบัญญัติใหม่เป็นการเฉพาะ เพื่อกำหนดให้หลักสูตรต่างๆ ของผู้จัดหาบริการการศึกษาจากต่างประเทศ ต้องเข้าสู่ระบบการลงทะเบียน ข้อบัญญัตินี้ได้ผ่านเป็นกฎหมายเมื่อเดือนกรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๙๖ มีชื่อว่า **ข้อบัญญัติการศึกษาระดับอุดมศึกษา และวิชาชีพสำหรับสถาบันที่มีใช้ของฮ่องกง** (Non-local Higher and Professional Education (Regulation) Ordinance) และมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๙๙๗ กำหนดให้มีการลงทะเบียนหลักสูตรต่างๆ ที่เปิดรับในฮ่องกงโดยผู้จัดหาบริการการศึกษาที่มีฐานอยู่นอกฮ่องกง ไม่ว่าจะดำเนินการด้วยตนเอง หรือผ่านตัวแทนท้องถิ่นหรือร่วมมือกับสถาบันในฮ่องกงก็ตาม จุดเน้นของขบวนการลงทะเบียนนี้คือการกำหนดให้ผู้จัดหาบริการการศึกษาจากต่างประเทศให้การประกันต่อนายทะเบียน (คือผู้อำนวยการการศึกษา - Director of Education) จนเป็นที่พึงพอใจว่า มาตรฐานของหลักสูตรต่างๆ ที่ผู้จัดหาบริการศึกษานำมาเปิดในฮ่องกงต้องได้รับการบำรุงรักษามาตรฐานในระดับที่เปรียบเทียบกับหลักสูตรในประเทศที่สถาบันการศึกษาจากต่างประเทศนั้นตั้งอยู่ และเป็นหลักสูตรที่ให้คุณวุฒิอย่างเดียวกัน และรวมทั้งได้รับการรับรองเช่นเดียวกัน กับที่สถาบันนั้น ที่ประชาคมวิชาการในประเทศนั้น และหน่วยงานที่มีอำนาจในการให้การรับรองคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง (ถ้ามี) ได้ให้การรับ

รอง. สภาการรับรองคุณวุฒิวิชาการแห่งฮ่องกงจะเป็นผู้ให้คำแนะนำแก่ผู้อำนวยการการศึกษาว่า หลักสูตรต่างๆ ที่มีชื่อของฮ่องกงนั้นจะสามารถรับขึ้นทะเบียนได้หรือไม่ การเปลี่ยนแปลงนี้นับได้ว่าเป็นความก้าวหน้าที่เห็นได้ชัดเจน. สภาการรับรองคุณวุฒิวิชาการแห่งฮ่องกง ได้รับการยื่นคำร้องเพื่อคำแนะนำจากผู้ขอขึ้นเพื่อการลงทะเบียน จำนวนเกือบ ๒๗๐ ราย (นับถึงต้นเดือนกันยายนปีนี้)

อย่างไรก็ดี การออกกฎหมายนี้ยังมีข้อบกพร่องที่มิได้ดูแลคุณภาพของโครงการการศึกษาต่างประเทศ และหลักสูตรต่างๆ ที่เปิดรับนอกฮ่องกง ที่เป็นการศึกษาทางไกล ผ่านทางไปรษณีย์ โทรสาร หรืออินเทอร์เน็ต อันเป็นการจัดการศึกษาที่ไม่มีการพบปะโดยตรงในการสอนระหว่างอาจารย์และนักศึกษาในฮ่องกงเช่นเดียวกับประเทศอื่นๆหรือดินแดนอื่นๆ ที่ประเทศไม่สามารถออกกฎหมายให้มีผลใช้บังคับนอกอาณาเขตของตนได้ ดังนั้นกิจกรรมเหล่านี้จึงไม่สามารถจะนำมาปฏิบัติภายใต้กฎหมายของฮ่องกง และไม่อาจที่จะนำมาบังคับใช้ในการประกันคุณภาพวิชาการจากภายนอก ยกเว้น ในกรณีสถาบันที่จัดหาบริการการศึกษานั้น จะดำเนินการประกันคุณภาพทางวิชาการของตนเอง สิ่งที่สามารถจะทำได้ในฮ่องกงภายในขอบเขตที่ไม่เป็นการหมิ่นประมาท หรือการให้ร้าย ก็โดยที่สภาการรับรองคุณวุฒิวิชาการแห่งฮ่องกง จะเก็บและกระจายข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรต่างๆ ที่สำคัญๆ รวมทั้งผู้จัดหาบริการของหลักสูตรนั้นๆ ด้วย. สำหรับหลักสูตรอื่นๆ คงต้องปล่อยให้ให้นักศึกษาในฐานะเป็นลูกค้า หรือผู้ซื้อต้องใช้ความระมัดระวังด้วยตนเอง

เกี่ยวกับเรื่องนี้ เราที่อยู่ในฮ่องกงและหน่วยงานที่มีอำนาจอื่นๆในเอเชียที่เป็นผู้นำเข้ารายใหญ่ของบริการการศึกษาต้องขอขอบคุณมาตรการต่างๆที่ได้ดำเนินการโดยอดีต**สภาคุณภาพอุดมศึกษาแห่งสหราชอาณาจักร** (UK higher Education Quality Council) และ**หน่วยงานให้การรับรองคุณวุฒิวิชาการระดับภาคของสหรัฐอเมริกา** (US regional accreditation agencies) ที่กำหนดให้สถาบันที่อยู่ภายใต้กำกับที่เปิดหลักสูตรของตนในต่างประเทศต้องได้รับการยืนยันความสมบูรณ์ เช่นเดียวกับหลักสูตรของ สถาบันอื่นๆ ที่เปิดสอนในท้องถิ่นของตน อย่างไรก็ตาม ในระยะยาว เราเห็นความจำเป็นที่จะต้องมีระบบที่เป็นที่ยอมรับกันนานาชาติในเรื่องการประกันคุณภาพสำหรับเรื่องการศึกษานานาชาติ เช่นเดียวกับที่เสนอโดย GATE

การดำเนินดังกล่าวนี้ อย่างน้อยที่สุดในกรณีของฮ่องกงนับเป็นการดำเนินการที่มีใช้เพื่อการปกป้องผู้จัดหาบริการการศึกษาของฮ่องกง หรือสร้างกำแพงกีดกันการค้าที่เกี่ยวกับการบริการการศึกษา การกระทำในลักษณะเช่นนี้ จะถือได้ว่าตรงกันข้ามอย่างชัดเจนกับจุดยืนของฮ่องกงในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสินค้าและบริการต่างๆ ที่จะแสวงหาวิธีการเพื่อสร้างกำแพงกีดกันการค้าที่มองไม่เห็นการแข่งขันที่ถูกต้องตามกฎหมายบนพื้นฐานของมาตรฐานที่ทัดเทียมกัน เป็นสิ่งที่ฮ่องกงยินดีต้อนรับ อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี เราก็ปรารถนาที่จะป้องกันผู้บริโภครวมของเราจากการดำเนินการแบบ 'โคบาล' (Cowboy) และ 'โรงงานผลิตปริญญา หรือประกาศนียบัตร' (Diploma mills) ดังนั้น เราจึงสนับสนุนความพยายามของ GATE ในการสร้างมาตรฐานนานาชาติ และระบบความสมบูรณ์ (Validation Systems) ให้ประสบความสำเร็จ

อนาคต

ในรายงานของสภาการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัยเมื่อ ค.ศ. ๑๙๙๖ ที่ได้อ้างถึงข้างต้นได้ให้ความเอาใจใส่อย่างมากกับสัดส่วนในปัจจุบันและอนาคตระหว่างการศึกษาต่อเนื่องและการศึกษาด้านวิชาชีพ ที่เป็นความต้องการของฮ่องกงที่ต้องดำเนินการซ้ำอยู่ตลอด (recurring education) คณะกรรมการฯ ได้สรุปว่า:

'เศรษฐกิจที่ตั้งอยู่บนฐานความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่ในฮ่องกง ทำให้ความต้องการการศึกษาต่อเนื่องในวิชาชีพตามเป้าหมาย มี มากยิ่งขึ้น อันนำไปสู่คุณสมบัติที่ได้รับการยอมรับสำหรับนักศึกษาที่มีกลุ่มต่างๆ กัน อย่างไรก็ตาม มีหลักฐานบางประการที่แสดงว่าเราจำเป็นต้องพัฒนาการศึกษาต่อเนื่องกับวิชาชีพที่มุ่งต่อทักษะสังคมและชีวิต และต่อประโยชน์อื่นที่ไม่เกี่ยวกับอาชีพด้วยการศึกษาต่อเนื่องและวิชาชีพ ทั้ง ๒ ประเภทนี้ ควรได้รับการกระตุ้นให้เกิดขึ้นในฮ่องกง'

จุดเน้นของรายงานของคณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับขอบเขตที่การบริการการศึกษาเหล่านี้ควรได้รับเงินทุนสนับสนุนจากงบประมาณของรัฐ *ประการแรกและประการที่สำคัญที่สุด* ก็คือ คณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัยต้องเป็นหน่วยงานแรกที่ยอมรับว่า ผู้จัดหาบริการ การศึกษาบริการต่างประเทศ เป็นผู้มีส่วนร่วมในการ

สนองความต้องการการศึกษาที่ต้องการดำเนินการเป็นประจำ และการศึกษาตลอดชีวิตในฮ่องกงรวมทั้งในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกโดยทั่วไปด้วย ผู้จัดหาบริการการศึกษาบริการต่างประเทศคงจะต้องมีส่วนร่วมในเรื่องนี้ต่อไปในอนาคต

ส่วนหนึ่งของกิจกรรมของคณะกรรมการจัดสรรงบประมาณมหาวิทยาลัย ที่ได้มองภาพรวมข้างหน้าที่สำคัญที่สุดสำหรับการอุดมศึกษาในอนาคตของฮ่องกงและเป็นที่ยอมรับโดยรัฐบาลแล้วนั้น คณะกรรมการฯ สรุปว่า:

‘ฮ่องกงมีโอกาสอย่างมากในหลายเรื่องที่จะดำเนินการเป็นศูนย์กลางระดับภูมิภาค ทั้งสำหรับการศึกษาในระยะแรกและต่อเนื่อง ที่มุ่งไม่เพียงเฉพาะแต่ประเทศจีนเท่านั้น แต่ยังเลยไปถึงประเทศเพื่อนบ้านอื่นๆ อีกด้วย’

สถาบันอุดมศึกษาทั้งหลายในฮ่องกง จึงได้รับการคาดหวังว่า จะสามารถสร้างการแข่งขันสำหรับผู้จัดหาบริการการศึกษาต่างประเทศมากยิ่งขึ้นในอนาคต เนื่องจากเราได้รับการกระตุ้นให้ดำเนินการสู่โอกาสต่างๆ เหล่านี้โดยส่วนใหญ่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการลงทุนด้วยตนเอง ดังนั้น การแข่งขันที่เกิดขึ้นเพื่อการจัดหาบริการการศึกษาจึงอาจกล่าวได้ว่ามีความยุติธรรม ความจริงแล้วยังมีโอกาสอีกมากในขอบเขตต่างๆ ที่กล่าวมานี้ ทั้งที่เป็นการดำเนินการในฐานะผู้แข่งขัน หรือผู้ร่วมมือ

หากหวนกลับมาดูหัวข้อของบทความนี้จะปรากฏชัดว่า ในการดำเนินการในอนาคต การศึกษาข้ามชาติที่มีคุณภาพดี อย่างน้อยที่สุดในบริบทของประเทศฮ่องกง จะนำไปสู่ทั้งการแข่งขันและการยกย่องต่อการเปิดรับบริการการศึกษาโดยผู้ให้บริการศึกษาระดับอุดมศึกษา และการศึกษาต่อเนื่องของฮ่องกง

บทบาทของมหาวิทยาลัยในการพัฒนา
โรงเรียนและประชาคม

การท้าทายใหม่และบทบาทใหม่
(The University in School and Community Development
New Challenges and New Roles)

ไค-มิง เซง
(Kai-ming Cheng)
รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยฮ่องกง

๑๓ กันยายน ค.ศ. 1998

บทความหลักเสนอในการประชุม ASAIHL

๑๒-๑๔ พฤศจิกายน ค.ศ. ๑๙๙๘
ประเทศบรูไน

บทนำ

มหาวิทยาลัยกำลังประสบกับการท้าทายใหม่ๆ หลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการรับนักศึกษาจำนวนมากขึ้น, งบประมาณที่ถูกบีบให้ลดลง ความคาดหวังของบัณฑิตในการประกอบอาชีพที่มีเปลี่ยนแปลง ‘ธรรมชาติ’ ของงานอยู่ตลอดเวลา และความก้าวหน้าในเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้ส่งผลให้เกิดการทำหลายประการแก่มหาวิทยาลัยอย่างไม่เคยประสบมาก่อน ในขณะที่มหาวิทยาลัย-โรงเรียน มีการแลกเปลี่ยนสองทิศทางเช่นเดียวกับวงจรที่ไม่หยุดนิ่ง ชุมชนหรือประชาคมได้สร้างสิ่งแวดล้อมที่มีความซับซ้อนอย่างมากสำหรับมหาวิทยาลัย นอกเหนือจากปัจจัยอื่นๆ มหาวิทยาลัยกำลังประสบกับภาวะอย่างใหม่หลายประการ รวมทั้งการมีผู้แข่งขันรายใหม่ๆเกิดขึ้นในภาคอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยจะสามารถมีชีวิตรอดอยู่ได้ท่ามกลางการทำหลายทั้งหมดนี้หรือไม่ มหาวิทยาลัยจะสามารถรักษาคุณลักษณะเฉพาะและดำเนินการเพื่อบรรลุความรับผิดชอบต่างๆ ได้หรือไม่ บทความนี้มีจุดหมายที่จะตอบคำถามต่างๆ ดังกล่าวเหล่านั้น

บริบทที่เปลี่ยนไป

มหาวิทยาลัยกำลังดำเนินการภายใต้บริบทที่เปลี่ยนไปจากเดิม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวหลายเรื่องเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดร่วมกับระบบอื่นๆ อีกหลายระบบ

ประการแรก จำนวนนักศึกษาที่รับเข้าสู่การศึกษาระดับอุดมศึกษาในระบบเกือบทั้งหมดมีจำนวนมากขึ้น เมื่อสองทศวรรษที่ผ่านมาจำนวนนักศึกษาที่เข้าสู่ระดับอุดมศึกษาในภูมิภาคนี้คิดได้เป็นเพียงร้อยละสองหรือสามในหลายระบบ ในปัจจุบันระบบเกือบทั้งหมดมีจำนวนนักศึกษาที่รับเข้าเกินร้อยละ ๑๕ และหลายระบบรับนักศึกษาเข้าถึงร้อยละ ๓๐ หรือมากกว่า

การขยายตัวนี้มาจากสาเหตุหลายประการ อาจสรุปได้ดังนี้

- กลุ่มนักศึกษาที่เข้าสู่ระบบอุดมศึกษาไม่ใช่กลุ่มนักศึกษา ‘ชั้นยอด’ อีกต่อไป แม้ว่ากลุ่มนักศึกษานี้จะยังเป็นกลุ่มส่วนน้อยที่เข้ามหาวิทยาลัย แต่ก็มิใช่เป็นกลุ่มที่มีความสามารถทางด้านวิชาการที่ดีที่สุดเหมือนเดิม

- นักศึกษาที่รับเข้าสู่ระดับอุดมศึกษาในปัจจุบันมาจากโรงเรียนมากมายปลายประเภทที่ไม่มีแบบฉบับประเพณี และความสามารถที่จะอำนวยความสะดวกให้เกิดการพัฒนารอบด้านของนักเรียนทั้งหมด

- ดังนั้น นักศึกษาทั้งหลายจึงมีความคาดหวังที่แตกต่างกัน และมีภาพพจน์ของตนเองที่แตกต่างกันด้วย ซึ่งหากเปรียบเทียบแล้วก็จะไม่ดีเท่ากับนักศึกษารุ่นก่อน

- เป็นที่เข้าใจได้ว่า บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาไม่อาจจะเป็นผู้นำในประชาคมได้ต่อไปทุกคน บัณฑิตจำนวนน้อยอาจจะเป็นผู้นำเช่นนั้นได้ แต่บัณฑิตจำนวนมากจะเป็นผู้จัดการในระดับกลางอย่างใดอย่างหนึ่งในอนาคต

ประการที่สอง งบประมาณที่สถาบันได้รับไม่ได้สัดส่วนกับจำนวนนักศึกษาในปัจจุบัน อัตราการจัดสรรงบประมาณของรัฐคิดต่อรายหัวได้ลดลงอย่างต่อเนื่อง ข้อความนี้เป็นจริงในระบบเกือบทั้งหมด โดยมีข้อยกเว้นจำนวนน้อยมาก มีระบบจำนวนน้อยมากที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้นเป็นสัดส่วนกับการขยายตัวของระบบอุดมศึกษา ยิ่งกว่านั้น แม้ว่าค่าใช้จ่ายต่อหัวของนักศึกษาเทียบเท่ากับนักศึกษาเรียนเต็มเวลาจะไม่ลดลง การจัดสรรงบประมาณที่ให้ก็ยากที่จะให้เป็นสัดส่วนกับค่าใช้จ่ายของสถาบันอุดมศึกษาประเภทอื่นๆ ที่นอกเหนือจากการเรียนการสอนและการวิจัย

- สิ่งที่น่าวิตกมากยิ่งขึ้นก็คือการที่คุณภาพของการเรียนการสอนถดถอยลง หรือมี ฉะนั้น วิธีการจัดการเรียนการสอนต้องมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เหมาะสมกับการบีบรัดเข้มงวดทางด้านงบประมาณ วิธีการหลังนี้พบได้น้อย

- ผลที่เกิดขึ้นตามมา ผนวกกับจำนวนนักศึกษาที่ต้องรับมากขึ้น ทำให้ความสนใจ เอาใจใส่ดูแล และทรัพยากรที่ใช้ในกิจกรรมที่ไม่ใช่วิชาการในมหาวิทยาลัยลดลงด้วย แม้ว่า ในทางทฤษฎี กิจกรรมเหล่านี้จำเป็นต่อการอบรมหล่อหลอมให้เป็นผู้มีความฉลาดมีสติปัญญามากกว่า

- ดังนั้น มหาวิทยาลัยทั้งหลายจึงพึ่งพางบประมาณจากรัฐลดลงเรื่อยๆ ในขณะที่เดียวกันก็ต้องพึ่งพาเงินทุนอื่น ๆ นอกเหนือจากรัฐเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับโครงการการวิจัย, โครงการพัฒนา และการรับเป็นที่ปรึกษาต่างๆ, หรือจากการบริจาค

- ช่องทางการได้รับเงินสนับสนุนที่มีความหลากหลายเหล่านี้อาจทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันกับรัฐบาลเปลี่ยนแปลงไป ในขณะที่เดียวกับที่ให้ออกาสสถาบันมีความเป็นอิสระมากยิ่งขึ้นในระยะยาว

- อย่างไรก็ตาม แหล่งเงินทุนที่สนับสนุนใหม่ๆ ทั้งหลายเหล่านี้มักไม่สนใจที่จะให้สนับสนุนกับกิจกรรมเพื่อพัฒนานักศึกษาที่ไม่ใช่เชิงวิชาการ

ประการที่สาม ชีวิตในอนาคตของบัณฑิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมทั่วไปที่เปลี่ยนแปลงไป

- ท่ามกลางปัจจัยอื่นๆ, มหาวิทยาลัยในปัจจุบัน ไม่สามารถจะให้การเรียนขั้นสุดท้ายแก่นักศึกษาสำหรับการ นำไปใช้ได้ตลอดชีวิต ความรู้มีการเพิ่มพูนและเปลี่ยนแปลงทุกวัน ทำให้นักศึกษาต้องเตรียมตัวสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต

- มหาวิทยาลัยในปัจจุบันไม่สามารถจะให้การฝึกอบรมขั้นสุดท้ายสำหรับทักษะวิชาชีพหรือทักษะอาชีพสำหรับนำไปใช้ได้ตลอดชีวิต บัณฑิตในปัจจุบันคงต้องมีการเปลี่ยนแปลงงานที่ทำ, หรือเปลี่ยนอาชีพที่ทำบ่อยครั้งยิ่งกว่าบัณฑิตในอดีต. แม้แต่ในอาชีพเดียวกัน ทักษะและเทคโนโลยีต่างๆก็มีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงใหม่อยู่อย่างสม่ำเสมอ

- ดังนั้น มหาวิทยาลัยจึงต้องคิดถึงบทบาทของการศึกษาระดับปริญญาตรี และความสัมพันธ์กับวิชาชีพต่างๆ ใหม่

ประการที่สี่ การพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลให้เกิดการทำหลายประการต่อการอุดมศึกษาอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน โดยเฉพาะต่อมหาวิทยาลัยที่ยึดถือแบบฉบับประเพณีเดิม

- จากการที่สามารถติดต่อไปยังเว็บไซต์และห้องสมุดต่างๆที่มีการเชื่อมโยง ส่งผลให้คณาจารย์และมหาวิทยาลัยกำลังสูญเสียอำนาจในฐานะที่เคยเป็นแหล่งของข้อมูลสารสนเทศ

- จากการที่สามารถเชื่อมโยงได้โดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศ การสอนและการเรียนในปัจจุบันอาจกระทำได้อย่างดีนอกห้องเรียน และนอกตารางเวลาเรียน ดังนั้น อาณาเขตของสถาบัน หรือ 'รั้ว' ที่เคยมีจึงถูกทำลาย

- โอกาสที่จะเรียนในปัจจุบันมีความเป็นไปได้นอกเหนือจากการเรียนในระดับอุดมศึกษาในระบบ(Formal higher education) และการศึกษาในระบบ (Non-formal higher education) ทำให้ไม่อาจจะแยกแยะให้ได้ชัดเจนระหว่างสถาบันที่มีการสอนในระบบ และสถาบันที่มีการสอนนอกระบบ ผลกระทบตามมาที่เห็นชัดเจนก็คือการทำทาบบทบาทที่เป็นพื้นฐานของมหาวิทยาลัยตามแบบฉบับประเพณีที่รู้จักคุ้นเคยกันมาที่มีการศึกษาในระบบแต่เพียงอย่างเดียว

มหาวิทยาลัยกับโรงเรียน

ในปี ค.ศ. ๑๙๘๕ เบอร์ตัน คลาร์ค ได้ให้ความสนใจในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับมหาวิทยาลัย ในปัจจุบันกรอบการพิจารณาที่เขาได้เสนอนั้นยังมีประโยชน์ในการถกเถียงของเรา คลาร์ค มีความเห็นว่าความสัมพันธ์นี้เป็นความสัมพันธ์ในลักษณะ ที่เสมือนถนนรวงได้ ๒ ทาง

โรงเรียนมีผลกระทบต่อมหาวิทยาลัยอย่างไร

ในด้านหนึ่ง โรงเรียนมีผลกระทบต่อมหาวิทยาลัยในฐานะที่เป็นผู้เตรียมนักศึกษาเข้าสู่มหาวิทยาลัย คุณภาพของผู้จบระดับมัธยมศึกษาจากโรงเรียนมีผลกระทบต่อนักศึกษาที่รับเข้าสู่มหาวิทยาลัย และเนื่องจากเหตุนี้จึงมีผลกระทบต่อคุณภาพของการเรียนในมหาวิทยาลัยด้วย อุปมาได้กับการแข่งขันวิ่งผลัด ๔๐๐ เมตร ความเร็วของนักวิ่งช่วงที่สามจะมีผลกระทบต่อผลสุดท้ายของการแข่งขันวิ่งผลัด ตามแบบฉบับประเพณีแต่เดิมา, โรงเรียนมัธยมทั้งหลายเป็นโรงเรียน ที่มีการคัดเลือกเฉพาะ(selective) เช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยทั้งหลายที่มีการคัดเลือกเฉพาะเช่นเดียวกัน ทำให้เกิดการจับคู่ที่นับได้ว่าค่อนข้างสมบูรณ์ของโรงเรียน-มหาวิทยาลัยในยุคนั้น มหาวิทยาลัยจะรับเฉพาะนักศึกษาที่เรียนเก่งหรือชั้นยอด หรือกลุ่ม 'หัวกะทิ' และเช่นเดียวกับโรงเรียนที่ผลิตเฉพาะนักเรียนกลุ่มหัวกะทิ ในแง่มุมหนึ่ง จุดหมายของโรงเรียนมัธยมหลายโรงเรียนในช่วงเวลานั้นมีเพียงประการเดียว คือการเตรียมนักเรียนของโรงเรียนเพื่อให้เข้ามหาวิทยาลัยให้ได้

สถานการณ์ในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเกือบ สิ้นเชิง โรงเรียนระดับมัธยมทั้งหลาย โดยเฉพาะโรงเรียนที่อยู่ในเขตเมืองที่ประสบความสำเร็จในการรับนักเรียนทั่วไปเกือบทั้งหมด ที่ต้องผลิตนักเรียนเพื่อเข้ามหาวิทยาลัย พร้อมกับนักเรียนอีกจำนวนมากที่ไม่ไปเรียนต่อในมหาวิทยาลัย หรือการศึกษาเชิงวิชาการอื่นๆ กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ โรงเรียนในปัจจุบันมีภารกิจที่ต้องกระทำหลายอย่างนอกเหนือจากการเตรียมนักเรียนเพื่อเข้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา

การเปลี่ยนแปลงที่กล่าวมานี้ อาจไม่เป็นที่ยอมรับของมหาวิทยาลัยเสมอไป เมื่อมหาวิทยาลัยมีการขยายตัว มหาวิทยาลัยคาดว่าจะมีความหลากหลายของนักศึกษาที่มหาวิทยาลัยมีความเคยชินในการสอน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างช้าๆตามลำดับ คือการยอมรับว่า เมื่อมหาวิทยาลัยรับนักศึกษาจากโรงเรียนมัธยมคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ที่โหดมากขึ้น ความสามารถเชิงวิชาการก็ถดถอยลงเป็นลำดับตามไปด้วย แม้ว่าสิ่งที่กล่าวมานี้เป็นความจริงที่เป็นที่ยอมรับกัน แต่การเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยก็ได้มีการปรับตัวให้เห็นจริงจังมากนักเพื่อที่จะสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในกลุ่มประชากรนักศึกษาที่เข้ามาสู่มหาวิทยาลัยในปัจจุบัน

อย่างไรก็ดี สิ่งที่ยังไม่ยอมรับกันนักก็คือ โรงเรียนก็ได้เปลี่ยนแปลงไปแล้วเช่นกัน ระบบโรงเรียนโดยทั่วไปได้ให้ความเอาใจใส่ในกิจกรรมการพัฒนาที่ไม่เป็นเชิงวิชาการ (non-academic development) เท่ากับ หรืออาจจะมากกว่าการเอาใจใส่ในการเตรียมนักเรียนเพื่อเข้ามหาวิทยาลัย กล่าวได้อีกอย่างหนึ่งก็คือ ไม่เพียงแต่นักเรียนแต่ละคนที่มีสภาพแตกต่างกันเท่านั้น แม้แต่ประเภทหรือลักษณะของการศึกษาที่นักเรียนเหล่านั้นได้รับจากโรงเรียนก็ยังคงมีความแตกต่างกับสภาพการเรียนในโรงเรียน *‘ในสมัยเดิมที่เราภาคภูมิใจ’* อีกด้วย ถ้าหากจะกล่าวให้เป็นที่กระจ่างลักษณะ ก็คือในปัจจุบัน มหาวิทยาลัยอาจจะได้รับนักศึกษาจากโรงเรียนต่างๆที่ไม่ได้มีการเตรียมตัวเพื่อเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยมาก่อน แม้ว่านักเรียนบางคนในโรงเรียนเหล่านี้จะประสบความสำเร็จอย่างสูงที่สามารถเข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยได้ ผลที่ตามมาก็คือ ปัญหาที่มหาวิทยาลัยประสบในปัจจุบันมิได้จำกัดอยู่เฉพาะการเรียนการสอนในทางวิชาการและความสำเร็จทางวิชาการเท่านั้น แต่ยังคงมีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของนักศึกษา และประเภทของการอบรมศึกษาที่นักศึกษาในมหาวิทยาลัยจะได้รับประสบการณ์ไปอีกด้วย

ผลที่ตามมาตามธรรมชาติแบ่งได้เป็น ๒ ภาพกว้างๆ

ในภาพแรก มหาวิทยาลัยไม่สามารถเอาชนะการทำทลายอย่างใหม่ที่เกิดขึ้นนี้ คุณภาพโดยรวมถดถอยลง และมหาวิทยาลัยประสบความล้มเหลวในการดำเนินการให้บรรลุพันธกิจของมหาวิทยาลัย

ภาพที่สอง คือการคัดเลือกนักศึกษาเข้ามหาวิทยาลัย ซึ่งแต่เดิมกระทำกันในโรงเรียนมัธยมต่างๆได้เปลี่ยนแปลงมาเป็นการคัดเลือกระหว่างสถาบันอุดมศึกษาทั้งหลาย มหาวิทยาลัยในปัจจุบันถูกกำหนดการดำเนินงานโดยตลาดของนักศึกษา อันมีผลโดยธรรมชาติให้มหาวิทยาลัยต้องแบ่งประเภทของตนเองเป็นกลุ่มต่างๆ ทั้งนี้เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อนักศึกษาที่มีความสามารถที่แตกต่างกัน

ความจริงแล้ว จากภาพกว้างๆทั้งสองภาพที่ได้กล่าวมาข้างต้น ยังอาจจะมีภาพอีกภาพหนึ่งซึ่งไม่น่าจะเกิดขึ้นก็คือ มหาวิทยาลัยทั้งหมดที่มีอยู่ในขณะนี้เพิ่มพูน 'วิชาครู' หรืออีกนัยหนึ่ง 'ความสามารถเชิงการสอน' พร้อมกับประสบความสำเร็จในการยกระดับของนักศึกษาทั้งหมดให้เท่ากับระดับของชั้นยอด หรือ 'หัวกะทิ' ที่กล่าวมานี้เป็นแนวความคิดหนึ่งที่ได้นำมาปรับเปลี่ยนเพื่อใช้กับมโนภาพหรือแนวคิดการศึกษาสากล (universal education concept) ซึ่งใช้ได้ดีกว่าในการศึกษาพื้นฐาน การนำแนวคิดนี้มา 'ปลุกถ่าย' สู่อุศิศษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งโดยธรรมชาติมีการคัดเลือกเข้ามาเฉพาะ คงไม่ใช่เรื่องตรงไปตรงมาอย่างแน่นอน กระนั้น ภาพหลังที่ได้กล่าวมานี้ก็มีส่วนหนุนอยู่โดยปริยายในการ กำหนดนโยบายต่างๆของการอุดมศึกษาในระบบหลายระบบในขณะนี้ นั่นคือ ยังมีความหวังว่าสักวันหนึ่ง บรรดานักศึกษามหาวิทยาลัยทั้งหมดจะประสบความสำเร็จเช่นเดียวกับนักศึกษารุ่นก่อนๆได้ประสบความสำเร็จนั้นมาแล้ว

มหาวิทยาลัยมีผลกระทบต่อโรงเรียนอย่างไร: ครู

ถ้าหากเราใช้กรอบโครงร่างของ คัลลาร์ค มาพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง มหาวิทยาลัยมีผลกระทบต่อโรงเรียนใน ๒ ลักษณะ คือ การเตรียมครูสำหรับโรงเรียน และอิทธิพลที่มหาวิทยาลัยมีต่อหลักสูตรที่ใช้ในโรงเรียน

ในอดีต ความเป็นยอด หรือ ความเป็นหัวกะทิมีความแพร่หลายคาดคั้นทั้งในมหาวิทยาลัยและโรงเรียน ไม่เพียงแต่โรงเรียนที่ผลิตนักเรียนชั้นยอดให้แก่มหาวิทยาลัยเท่านั้น แม้มหาวิทยาลัยเองก็ผลิตครูชั้นยอดให้แก่โรงเรียนเป็นการตอบแทนด้วย จึงเป็นความจริงที่ว่าในอดีต ในระบบเกือบทั้งหมด โรงเรียนมัธยมทั้งหลายที่มีชื่อเสียงและศักดิ์ศรีจะมีบัณฑิตที่มีคุณภาพชั้นเยี่ยมยอดจริงๆมาเป็นครูประจำ

สิ่งที่กล่าวมานี้ไม่เป็นความจริงอีกต่อไปในปัจจุบัน จากการทำมีการขยายตัวของภาคการอุดมศึกษา บัณฑิตที่จบจากมหาวิทยาลัยอาจแบ่งได้เป็นหลายกลุ่ม ในขณะเดียวกัน สังคมก็มีความต้องการบัณฑิตจำนวนมากขึ้น เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการเพิ่มพูนระดับความสำเร็จการด้านการศึกษาที่ต้องการ ดังนั้น ภายใต้กรณีแวดล้อมต่างๆเหล่านี้ จึงเป็นที่เข้าใจได้ว่า คุณภาพของการสอนในสถาบันอุดมศึกษาจึงไม่เป็นที่นักศึกษาที่ดีที่สุดเลือกเสมอไป ประเทศต่างๆย่อมมีความแตกต่างกันในเรื่องความคาดหวังการประกอบอาชีพในอนาคตของผู้สำเร็จการศึกษา และความยอมรับนับถือคณาจารย์. ความยอมรับนับถือคณาจารย์ย่อมมีขึ้นมีลงตามสถานภาพทางด้านเศรษฐกิจ และการจ้างงานโดยทั่วไป อย่างไรก็ตาม เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในขณะนี้ว่าบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยส่วนมากไม่มีความโน้มเอียงที่จะสมัครเป็นครูในโรงเรียน

คลาร์ค ได้บรรยายไว้อย่างชัดเจนในเรื่องสถานการณ์นี้ว่าเป็น *‘ความสัมพันธ์ของการแลกเปลี่ยนที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้’*

‘เมื่อโรงเรียนส่งนักเรียนชั้นหัวกะทิเท่านั้นไปเข้ามหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยก็ส่งครูชั้นหัวกะทิไปให้โรงเรียนเป็นการตอบแทน เมื่อโรงเรียนส่งคนทุกคนที่มีความสามารถแตกต่างกันไปเข้ามหาวิทยาลัย จึงเป็นไปได้มากที่มหาวิทยาลัยก็ส่งคนทุกคนนั้นกลับมาให้เป็นครูโรงเรียน’

เพราะฉะนั้น จึงเป็นวงจรที่ไม่สิ้นสุดที่เห็นได้ชัดเจน นั่นคือ เมื่อคุณภาพทางวิชาการของบัณฑิตที่เป็นครูไม่มีความเข้มข้นเท่ากับครูที่เคยสอน เช่นเมื่อประมาณ ๒ ทศวรรษที่ผ่านมา ดังนั้น ความสามารถเชิงวิชาการโดยเฉลี่ยของกำลังคนที่มีหน้าที่ในการสอนในระดับมัธยมศึกษา ก็จะตกต่ำลงกว่าเดิม ผลกระทบที่ปรากฏชัดคือผลกระทบที่มีต่อการเรียนของนักเรียน และต่อ

ความสำเร็จโดยทั่วไปของโรงเรียนทั้งหลาย ผลกระทบที่ตามมาคือผลกระทบที่มีต่อคุณภาพของการศึกษาในโรงเรียนมัธยม และนักเรียนที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา รวมทั้งผลกระทบต่อการศึกษาในมหาวิทยาลัย

ในปัจจุบัน ดูเสมือนหนึ่งว่ายังไม่มียุทธศาสตร์ที่สามารถแก้ปัญหาได้ เราคงจะได้เห็นเอกสารเกี่ยวกับนโยบายที่มีการเรียกร้องมุ่งชักชวนให้บัณฑิตจากมหาวิทยาลัยไปเป็นครูให้มีจำนวนมากยิ่งขึ้น มีการเรียนร้องหลายครั้งให้มีการใช้วิธีการ กระจายทางการเงินให้แก่อาชีพการสอน ทั้งหมดที่กระทำนี้ดูประหนึ่งว่าได้มีการพิจารณาประเด็นนี้เพียงประเด็นเดียว โดยไม่ได้คำนึงถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องที่มีความสำคัญมากกว่าประเด็นการจ้างครูอย่างมาก

ในระบบหลายระบบ ปัญหาที่เป็นวงจรมีได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในช่วงที่ ๒ คือเมื่อคุณภาพของบัณฑิตได้มีผลกระทบต่อคุณภาพของคณาจารย์ในภาคอุดมศึกษา ทำให้เกิดการหมุนเวียนในทางถดถอยลงหนักยิ่งขึ้นต่อคุณภาพของการอุดมศึกษาทั้งหมด ข้อความนี้เป็นความจริงอย่างมากเมื่อการรับอาจารย์ในภาคอุดมศึกษาจำกัดอยู่เฉพาะผู้สมัครในประเทศ หรือเฉพาะแห่งที่เป็นท้องถิ่น หรือจากสถาบันการศึกษาของตนเท่านั้น

นอกเหนือจากผลกระทบทั่วไปจากการเปลี่ยนแปลง สิ่งแวดล้อมที่มีต่อมหาวิทยาลัย และต่อการศึกษาของครูหรือคณาจารย์ นั่นคือ การฝึกอบรมให้เป็นครูอาชีพที่มีความรู้ความสามารถเชิงการสอน จึงเป็นภารกิจหลักของมหาวิทยาลัย และถือได้ว่าเป็นภารกิจที่มีความเกี่ยวข้องที่มีความสำคัญอย่างมากในปัจจุบัน

การทำทนายทั้งหลายเกิดจากผลโดยตรงมาจากการเปลี่ยนแปลงในเนื้อหาต่างๆที่ได้อภิปรายมาในตอนต้นของบทความนี้ เราจำเป็นต้องถามคำถามดังต่อไปนี้

- ถ้าหากบุคคลแต่ละคนยอมรับที่จะต้องมีการเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิต โครงการศึกษาที่เป็นเฉพาะทาง(เช่นครุศาสตร์ หรือศึกษาศาสตร์บัณฑิต)จะสามารถจัดให้บุคคลเหล่านั้นได้รับฐานความรู้ที่มีความกว้างขวางมากเพียงพอหรือไม่เพียงใด?

- ถ้าหากบุคคลแต่ละคนต้องประสบกับการเปลี่ยนแปลงในการประกอบอาชีพในชีวิตการทำงาน เราจะเปิดโอกาสอาชีพครูหรือคณาจารย์ในการเปลี่ยนแปลงนี้หรือไม่ ถ้าคำตอบคือไม่ เหตุผลที่มีต่อโครงการการศึกษาของครู หรือคณาจารย์จะเป็นอย่างไร ?

การพัฒนาต่างๆที่มีขึ้นในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศก่อให้เกิดการทำลายในหลายเรื่องต่อการศึกษาศึกษาของครูและคณาจารย์ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในแหล่งของข้อมูลสารสนเทศ เนื่องจากคณาจารย์ไม่ได้เป็นแหล่งข้อมูลสารสนเทศแต่เพียงแหล่งเดียวอีกต่อไป หน้าที่ของคณาจารย์ในการถ่ายทอดข้อมูลสารสนเทศย่อมลดน้อยลงไปมาก การสอนแบบ 'ป้อนเข้าใส่ปาก' จะไม่มีความจำเป็นอย่างเห็นได้ชัดเจน แต่นั่นไม่ได้หมายความว่า คณาจารย์ไม่มีบทบาทที่จะทำต่อไป ตรงกันข้าม คณาจารย์จะประสบกับบทบาทที่มีความสำคัญมากยิ่งขึ้นในการให้คำแนะนำแก่นักเรียนนักศึกษาในขบวนการสารสนเทศ (เช่นการวิเคราะห์ และสังเคราะห์) เพื่อแปลงข้อมูลสารสนเทศเหล่านั้นให้เป็นความรู้ที่มีประโยชน์ และเพื่อพัฒนาสติปัญญาจากความรู้เหล่านั้น

สาระสำคัญของการพัฒนาในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศนั้นมีใช้มีแต่เพียงการให้ข้อมูลหรือสารสนเทศเท่านั้น ที่สำคัญก็คือ ความสามารถในการเชื่อมโยง ในปัจจุบัน โลกเรากำลังมีการเชื่อมโยงโดยผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ ในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษา, ห้องสมุดต่างๆมีการเชื่อมโยงกัน, โรงเรียนทั้งหลายกำลังมีการเชื่อมโยงกัน, เช่นเดียวกับ คณาจารย์และนักศึกษาทั้งหลายก็กำลังเชื่อมโยงกัน, และเป็นการเชื่อมโยงที่อยู่นอกขอบเขตของห้องเรียน และนอกขอบเขตของตารางสอน. จากการที่มีการเชื่อมโยงกันนี้ คณาจารย์จะประสบกับวิธีการปฏิสัมพันธ์กับนักศึกษาทั้งหลายที่มีความแตกต่างไปจากเดิมอย่างมาก เป็นที่แน่นอนว่าในอนาคตจะมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างคณาจารย์และนักศึกษาทั้งหลายที่มีความกว้างขวางและเข้มข้นมากยิ่งขึ้น ในแง่มุมหนึ่ง วิธีการปฏิสัมพันธ์ใหม่ๆเหล่านี้อาจจะลดระยะเวลาที่นักศึกษาจะพบคณาจารย์ด้วยตนเอง และอาจทำให้การศึกษาไม่มีความเป็นกันเองมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ในอีกแง่มุมหนึ่งวิธีการปฏิสัมพันธ์ใหม่ๆเหล่านี้ก็อาจทำให้คณาจารย์ได้วิธีใหม่ๆในการปรับปรุงให้การปฏิสัมพันธ์ของคณาจารย์ที่มีกับนักศึกษาทั้งหลาย และคณาจารย์สามารถแสดงบทบาทของนักการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

โดยตัวของเทคโนโลยีเองนั้นไม่ได้ทำให้เกิดอันตราย หรือ ประโยชน์ต่อการศึกษา วิธีการใช้ต่างหากที่มีความสำคัญ นั่นแหละคือเรื่อง que การศึกษาของครูหรือคณาจารย์ประสบกับการท้าทายอย่างใหม่

มหาวิทยาลัยมีผลกระทบต่อโรงเรียนอย่างไร: หลักสูตร

มหาวิทยาลัยมีผลกระทบต่อหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาโดยตรง โดยผ่านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร และโดยทางอ้อมโดยการกำหนดเกณฑ์ และการสอบเข้ามหาวิทยาลัย

โดยโครงสร้างในปัจจุบัน การมีส่วนร่วมของมหาวิทยาลัยในการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนได้ลดลงไปจากเดิม ยกเว้นเพียงบางแห่งเท่านั้น แต่โดยส่วนใหญ่แล้วในภูมิภาคนี้ มหาวิทยาลัยจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรเฉพาะการฝึกอบรมครู หรือหลักสูตรของโรงเรียนที่สอนเฉพาะทาง กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ในปัจจุบัน ครูสอนวิชาฟิสิกส์มักจะได้รับเชิญให้มาเป็นกรรมการในการออกแบบหลักสูตรวิชาฟิสิกส์ในโรงเรียนมัธยมมากกว่าที่จะเชิญนักฟิสิกส์(จากมหาวิทยาลัย) แนวโน้มนี้ยังเป็นที่ถกเถียงกัน แต่ก็เป็นความจริงที่ได้เกิดขึ้นแล้ว

แม้ว่าอิทธิพลโดยตรงของมหาวิทยาลัยที่มีต่อหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาจะลดลง แต่ยังมี ความเห็นที่แข็งขันของครูโรงเรียนมัธยมทั้งหลายว่าการสอนในโรงเรียนมัธยมก็ยังกระทำภายใต้ รมเงาของมหาวิทยาลัย ซึ่งนับได้ว่าความรู้สึกเช่นนี้มีเหตุผลอันสมควร เพราะว่าการสอนของครู ถูกกำหนดอย่างมากโดยเกณฑ์ต่างๆของการรับเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย ยกตัวอย่างเช่น แม้ว่า ศาสตราจารย์ในวิชาฟิสิกส์จะมีได้มีส่วนร่วมในการออกแบบรายการแสดงวิชาที่สอน หรือหลักสูตรฟิสิกส์ระดับมัธยมศึกษาและการออกข้อสอบวิชาฟิสิกส์ แต่ความจริงก็คือ การมีวิชาที่มีชื่อ เรียกว่า ฟิสิกส์ นั้น ความจริงก็ยังคงเป็นอิทธิพลของมหาวิทยาลัยนั่นเอง กล่าวได้ว่า โครงสร้าง หลักสูตรของระบบโรงเรียนมัธยมหลายระบบในภูมิภาคนี้สะท้อนให้เห็นกรอบโครงร่างการศึกษา ในมหาวิทยาลัยในปัจจุบัน

ที่เลวร้ายยิ่งกว่าก็คือความพยายามทั้งหลายที่จะลดความเข้มงวดทางวิชาการของหลักสูตร มัธยมศึกษาที่ยังได้รับการ ต่อต้านอย่างรุนแรงที่เป็นผลมาจากความกลัวว่า การกระทำ เช่นนี้จะ

แยก หรือ 'ปลด' หลักสูตรมัธยมศึกษาออกไปจากมหาวิทยาลัย และเนื่องจากเหตุนี้ตนเองที่เปรียบได้กับเป็นการกีดกันโอกาสของนักเรียนมัธยมศึกษาในการเข้าเรียนในมหาวิทยาลัย ดังนั้นไม่ว่าเราจะชอบหรือไม่ชอบก็ตาม, ในปัจจุบันมหาวิทยาลัยก็ยังคงมีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อการสอนในโรงเรียนมัธยมทั้งหลายด้วยเหตุผลที่ได้กล่าวมานี้

เป็นที่น่าสังเกตว่า กรอบเค้าโครงของการศึกษาเช่นนี้ในมหาวิทยาลัยไม่มีอยู่เลยในปัจจุบัน ตัวอย่างเช่น ในระบบอุดมศึกษาของหลายประเทศในส่วนนี้ของโลก ยังปรากฏว่าหลักสูตรระดับมัธยมศึกษายังมีการแบ่งเป็นสายวิทยาศาสตร์ และสายศิลปศาสตร์ ลักษณะเช่นนี้เป็น การสะท้อนให้เห็นแนวคิดที่ล้าสมัยที่มาจากอิทธิพลของการศึกษาในมหาวิทยาลัยที่ผ่านมา เพราะในปัจจุบัน วิชาศิลปศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ไม่เป็นหลักสูตรที่เด่น หรือ 'ครอบงำ' การศึกษาในมหาวิทยาลัยอีกต่อไป อย่างไรก็ตาม หลักสูตรโรงเรียนมัธยมศึกษาในปัจจุบันก็ไม่ได้สะท้อนความจำเป็นที่ได้เปลี่ยนไปของมหาวิทยาลัย และความจำเป็นของนักศึกษาในด้านอื่นๆ นอกเหนือจากการศึกษาด้านวิชาการ

หลักสูตรของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในปัจจุบันไม่ได้เตรียมการใน 'สิ่งแวดล้อม' ให้สามารถรองรับและมีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของโลกที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาไม่หยุดนิ่ง ทำให้นักเรียนต้องเรียนรู้ตลอดไป การใช้เวลาของนักเรียนส่วนมากจึงควรจะใช้ไปในด้านพื้นฐานทางภาษา การรู้หนังสือ การอ่านออกและเขียนได้ และพื้นฐานเกี่ยวกับตัวเลข (จำนวน การคิด การนับ) (basic literacy and numeracy) กลับต้องนำเวลานั้นไปใช้ในการเรียนวิชาต่างๆที่เป็น 'กระพี้' ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้สำหรับชีวิตในอนาคต โอกาสที่มีอยู่มากที่ควรนำมาขยายโลกทัศน์ของนักเรียนกลับถูกนำไปอุทิศให้กับความลึกซึ้งในเนื้อหาวิชาการที่เป็นเฉพาะทาง ยิ่งกว่านั้น ในขณะที่ความรู้ส่วนมากจะสามารถหาได้โดยผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ ความรู้เหล่านั้นกลับถูกสอนในเชิงที่ให้นักเรียนต้องเก็บจำความรู้นั้นๆไว้ในสมองอย่างไม่รู้จักหยุด ดังนั้น จึงปรากฏชัดว่า ระยะเวลาที่อยู่อีกไกลกว่าที่หลักสูตรโรงเรียนจะเคลื่อนออกจากความครอบงำของมหาวิทยาลัย และสามารถจัดหาโอกาสในการเรียนให้แก่นักเรียนที่จะทำ ให้สามารถจัดการได้กับโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลง

อย่างไรก็ดี การมาพิจารณาหลักสูตรเสียใหม่จึงมีความสำคัญต่อมหาวิทยาลัยเท่าๆกับที่มีความสำคัญต่อโรงเรียน ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในตอนต้นของบทความนี้ ถ้าหากนักเรียนจะต้องปรับความรู้ใหม่หรือต้องเรียนใหม่ตลอดชีวิตของเขา และถ้านักเรียนต้องปรับให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาจนตลอดชีวิตของเขา คำถามก็คืออะไรจะเป็นส่วนที่เป็นบทบาทของการศึกษาในมหาวิทยาลัย ในขณะที่อาจจะมีความจำเป็นที่โรงเรียนจะต้องเคลื่อนออกไปจากหลักสูตรที่เป็นวิชาการสมบูรณ์แบบ มหาวิทยาลัยยังมีความจำเป็นพื้นฐานมากกว่าที่จะต้องมาพิจารณาเสียใหม่ว่า ความหมายของหลักสูตรเชิงวิชาการ (Academic Curriculum) มีความหมายเช่นใด

มหาวิทยาลัยกับประชาคม

มหาวิทยาลัยมีบทบาทที่พิเศษในการปฏิบัติต่อชุมชน หรือประชาคม บทความนี้ไม่มีความตั้งใจที่จะเขียนเพื่อแข่งกับนักเขียนอมตะเช่น จอห์น เฮนรี่ นิวแมน หรือ อะบราฮัม เฟล็กชเนอร์ บทบาทที่ปรากฏชัดของมหาวิทยาลัยที่นักการอุดมศึกษาเข้าใจชัดเจนมีต่อไปนี้ แต่ยังคงอาจจะมียังอื่นๆอีก:

- มหาวิทยาลัยในฐานะเป็นผู้สร้างสรรค์และเป็นผู้เผยแพร่ความรู้
- มหาวิทยาลัยในฐานะผู้นำด้านการศึกษา
- มหาวิทยาลัยในฐานะผู้ฝึกอบรมผู้นำ
- มหาวิทยาลัยในฐานะผู้นำของวิชาชีพต่างๆ
- มหาวิทยาลัยในฐานะผู้ให้ความสนับสนุนส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจ
- มหาวิทยาลัยในฐานะผู้สนับสนุนความก้าวหน้าทางสังคม
- มหาวิทยาลัยในฐานะผู้วิเคราะห์นโยบายและผู้ให้คำปรึกษา
- มหาวิทยาลัยในฐานะผู้เป็นทูตทางวัฒนธรรม

จากบทบาทที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ บทบาทสองบทบาทแรกซึ่งดูเสมือนจะเป็นพื้นฐานบทบาททั้งหลาย มหาวิทยาลัยนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นเลิศในด้านความรู้ ความโดดเด่นของมหาวิทยาลัยที่มีต่อชุมชนหรือประชาคมขึ้นอยู่กับหน้าที่รับผิดชอบของมหาวิทยาลัยในการผลิตผู้นำสำหรับชุมชนหรือประชาคม

มหาวิทยาลัยกับความรูู้

มหาวิทยาลัยในฐานะผู้สร้างสรรค์และผู้เผยแพร่ความรู้ มหาวิทยาลัยเป็นเสมือนหนึ่ง 'โบสถ์ของความรู้' ด้วยเหตุนี้ มหาวิทยาลัยจึงแสดงบทบาทของศูนย์แห่งทรัพยากรของชุมชนหรือประชาคม มหาวิทยาลัยได้รับความคาดหวังว่าจะต้องเป็นแหล่งค้นพบ สร้างสรรค์ และเผยแพร่ความรู้ มหาวิทยาลัยได้รับการคาดหวังว่าจะสามารถแสวงหาคำอธิบายในทุกๆ เรื่องที่มนุษย์ประสบ และสามารถบอกอนาคตของสังคมมนุษย์ทั้งหลายได้ล่วงหน้า มหาวิทยาลัยช่วยให้เรามีความเข้าใจที่ดีขึ้น

ด้วยบทบาทนี้เองที่มหาวิทยาลัยได้รับการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้ทำการวิจัย บทบาทนี้เช่นเดียวกันที่มหาวิทยาลัยได้รับการเรียกร้องให้มีส่วนร่วมในอุตสาหกรรม, ให้คำแนะนำในเรื่งนโยบาย และการปรึกษา ตลอดจนจนความเป็นผู้นำวิชาชีพ บทบาทนี้เองที่มหาวิทยาลัยได้รับความคาดหวังในการแก้ปัญหาต่างๆ และทำให้ชีวิตมนุษย์ดีขึ้น, ทั้งในด้านกายภาพและด้านสังคม. ถ้าหากมหาวิทยาลัยไม่มีฐานความรู้ มหาวิทยาลัยก็จะไม่สมควรได้รับการยอมรับอย่างถูกต้องและไม่ควรได้รับการยอมรับนับถือจากชุมชนหรือประชาคม

คำถามในขณะนี้ก็คือ 'บทบาทนี้ควรจะดำรงอยู่ต่อไปหรือไม่?' คงไม่ต้องสงสัยเลยว่าจะต้องมีผู้ใดผู้หนึ่ง หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งที่ต้องแสดงบทบาทเป็นศูนย์กลางของความรู้ และบทบาทนี้ก็จะยิ่งมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นในยุคที่เรียกว่า 'ยุคข้อมูลข่าวสาร' หรือ 'ยุคสารสนเทศ' (Information Era) คำถามก็คือ 'มีความจำเป็นจะต้องเป็นมหาวิทยาลัยหรือไม่?' มหาวิทยาลัยกำลังถูกคุกคามในบทบาทนี้อยู่ในขณะนี้ มหาวิทยาลัยกำลังสูญเสียอำนาจในเรื่องความรู้ที่ตนเองเคยมีแต่เพียงหน่วยงานเดียวไปที่ละน้อยตามลำดับ ในประเทศสหรัฐอเมริกา, เช่นเดียวกับในสังคมอุตสาหกรรมที่พัฒนาไปแล้วหลายแห่งในประเทศตะวันตก ที่ความรู้ส่วนใหญ่ที่ได้สร้างสรรค์ในทศวรรษที่ผ่านมาได้สร้างสรรค์โดยมหาวิทยาลัย, แต่เกิดจากการสร้างสรรค์ในสถาบันวิจัยต่างๆ, ห้องปฏิบัติการของภาคเอกชน และในอุตสาหกรรมทั้งหลาย. แม้แต่ในขอบเขตของวิชาสังคมศาสตร์, การวิจัยส่วนใหญ่กระทำโดยองค์กรที่ไม่ใช่มหาวิทยาลัย และผลิตผลงานที่เป็นประโยชน์ และได้ผลมีอำนาจชักจูง. แม้ว่าสิ่งที่ได้กล่าวมานี้จะยังไม่เกิดขึ้นในภูมิภาคนี้ของโลก, แต่แนวโน้มที่เกิดขึ้นก็เป็นที่น่าตกใจ.

ทั้งหมดนี้บางครั้งอาจจะไม่เป็นปัญหามากนักกับสังคมเท่ากับเป็นปัญหาสำหรับมหาวิทยาลัย ถ้าพิจารณาอย่างผิวเผิน ก็คือการมีคู่แข่งชั้นในเรื่องการวิจัยเกิดขึ้นใหม่ และเป็นคู่แข่งที่มีความสำคัญ อีกทั้งเป็นสาระของมหาวิทยาลัยว่าจะปกป้อง ‘อาณาเขต’ ในการได้งบประมาณ หรือเงินทุนสนับสนุนการวิจัยของตนได้อย่างไร ความจริงประเด็นยังมีกว้างขวางกว่านี้ ประเด็นดังกล่าวเกี่ยวพันถึงหน้าที่ทางสังคมที่เป็นพื้นฐานที่สุดของมหาวิทยาลัย ถ้าหากมองในมุมที่ไม่เป็นผลดี หากมหาวิทยาลัยต้องสูญเสียความเป็นผู้นำในด้านความรู้ มหาวิทยาลัยก็จะสูญเสียหน้าที่อื่น ๆ ทั้งหมดด้วย เป็นต้นว่า การฝึกอบรม, ภาวะผู้นำทางวิชาชีพ, ผู้มีส่วนร่วมในอุตสาหกรรม หน้าที่ให้คำปรึกษา และอื่นๆ. ถ้าหากสิ่งนี้เกิดขึ้นจริง บทบาทของมหาวิทยาลัยต่อไปคืออะไร? อะไรหรือใครที่จะมาทดแทนบทบาทในปัจจุบันของมหาวิทยาลัย?

มหาวิทยาลัยกับภาวะผู้นำการฝึกอบรม

มหาวิทยาลัยคือผู้ฝึกอบรมผู้นำ แม้ว่านักศึกษาในมหาวิทยาลัยจะมีได้เป็นชนชั้นหัวกะทิอีกต่อไป แต่นักศึกษาเหล่านี้ก็ยังนับได้ว่าเป็นชนกลุ่มน้อย แม้ว่าในประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีจำนวนนักศึกษาระดับอุดมศึกษาเกินกว่าร้อยละ ๕๐ ประมาณหนึ่งในสามของนักศึกษาระดับอุดมศึกษานี้ก็ได้ศึกษาในสถาบันที่เป็นแบบฉบับของมหาวิทยาลัยที่พบเห็นในส่วนอื่นๆของโลก เพราะฉะนั้น มหาวิทยาลัยมีภาระต้องรับผิดชอบอย่างไม่อาจปฏิเสธได้คือการฝึกอบรมผู้นำ ผู้นำเหล่านี้อาจจะไม่มีโอกาสที่จะมีสถานภาพสูง และมีเกียรติภูมิได้ทั้งหมดเท่ากับบัณฑิตในอดีต แต่ก็ได้รับการคาดหวังว่าจะแสดงบทบาทผู้นำในระดับต่างๆขององค์การทางสังคมได้

การฝึกอบรมผู้นำเป็นบทบาทที่ชัดเจนของมหาวิทยาลัย มาตั้งแต่อดีตกาล บทบาทดังกล่าวนี้บรรลุนิติภาวะ

ประการแรก โดยการสอน และ

ประการที่สอง โดยประสบการณ์การเป็นนักศึกษาที่ได้ใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย

ในปัจจุบัน บทบาทนี้กำลังถูกคุกคามจาก ๒ แนวทาง

แนวทางแรก สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นมาใหม่ได้กำหนดความต้องการใหม่ที่ต้องนำมาใช้ในการฝึกอบรม

แนวทางที่สอง มีผู้แข่งขันรายใหม่ๆเกิดขึ้นในบทบาทการฝึกอบรมนี้

ในแนวทางแรก เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพและเป็นเรื่องจำเป็น โดยประเพณีการฝึกอบรมในมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภูมิภาคนี้ของโลก ยังเป็นการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารอยู่มาก จากการที่มีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ, พันธกิจในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารได้ลดลงมาก และอาจจะกำลังลดลงไปอีก. การสอนในมหาวิทยาลัยได้รับบทบาทที่ชัดเจนในการให้แปลงโคมสารสนเทศให้เป็นความรู้ และพัฒนาความฉลาดให้เป็นปัญญา. บทบาทต่างๆที่ได้กล่าวมานี้ไม่อาจทดแทนได้ด้วยเครื่องจักร, แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่ได้ได้รับความเอาใจใส่มากเพียงพอในมหาวิทยาลัย

ในขณะเดียวกัน จากการที่มีการขยายจำนวนนักศึกษาเข้ารับระดับอุดมศึกษาในระยะหลังนี้ แต่ทรัพยากรมหาวิทยาลัยที่ได้รับการจัดสรรไม่เป็นสัดส่วนที่สอดคล้องกัน ซึ่งผลกระทบต่อการเรียนการสอนของนักศึกษา องค์ประกอบสำคัญของภาวะผู้นำ เช่นความสามารถของนักศึกษาเชิงความคิดและเชิงสังคมซึ่งจะได้รับจากประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัยที่ต้องมีขอบเขตกว้างขวางและเข้มข้นได้รับการเอาใจใส่น้อยลง เพราะงบประมาณมีความตึงตัวมากขึ้น มหาวิทยาลัยจึงมีโอกาที่จะทำให้ชีวิตของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยแปรเปลี่ยนบิดเบือนมากยิ่งขึ้น อันจะมีผลร้ายต่อพัฒนาการของนักศึกษา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของผู้นำในสังคมในอนาคตก็จะได้รับผลกระทบในเชิงลบตามไปด้วย

การคุกคาม**ประการที่สอง**เป็นเรื่องของจำนวน ในหลายทศวรรษที่ผ่านมา ได้มีการขยายตัวอย่างไม่น่าเชื่อในเรื่องการเรียนการสอนทางไกลในระดับอุดมศึกษา แต่เนี่ยลได้ระบุว่าจนถึงปัจจุบันมีมห-มหาวิทยาลัย (Mega-university) มากถึง ๑๐ แห่ง แต่ละแห่งมีนักศึกษามากกว่า ๑๐๐,๐๐๐ คน มีมห-มหาวิทยาลัยจำนวน ๕ แห่งตั้งอยู่ในทวีปเอเชีย ถ้าหากจำนวนนักศึกษาเพิ่มขึ้นถึง ๒๐๐,๐๐๐ คน คาดได้ว่า จำนวนที่เพิ่มขึ้นทั้งหมดก็จะอยู่ในทวีปเอเชีย

การพัฒนาทั้งหมดที่กล่าวมานี้เป็นเรื่องที่น่าสนับสนุน และได้ทำให้อัตราร้อยละของประชากรที่มีโอกาสเข้าสู่การศึกษาระดับอุดมศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างมาก การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศได้ทำให้ภาพรวมเปลี่ยนไป การเพิ่มความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศโดยผ่านเว็บไซต์จะขยายการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยให้เลยออกไปจากห้องเรียน และตารางการเรียนของนักศึกษา ทำให้อาณาเขตระหว่างสถาบันการศึกษาตามแบบหรือสถาบันการศึกษาในระบบ(Formal Institutes) และสถาบันการศึกษาที่ไม่เป็นไปตามแบบ หรือสถาบันการศึกษานอกระบบ(Non-formal Institutes) และอาณาเขตระหว่างสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาทั้งหมดมีความไม่ชัดเจน การเปลี่ยนแปลงนี้น่าประหลาดอย่างมากให้แก่ผู้เรียน โดยผู้เรียนสามารถจะเลือกสถาบันการศึกษา, หลักสูตร, และวิธีการเรียนตามความต้องการของตนได้ดีกว่า. อย่างไรก็ตามก็ดี ความสะดวกของผู้เรียนที่กล่าวมานี้กลับเป็นการคุกคามที่มีต่อมหาวิทยาลัยด้วย เพราะมหาวิทยาลัยตามแบบฉบับประเพณีมีความจำเป็นต้องดำเนินงานท่ามกลางคู่แข่งชั้นต่างๆที่มีความเป็นกันเองกับผู้เรียน รวมทั้งต้องกำหนดบทบาทใหม่ในเรื่องหลักสูตรต่างๆที่ใช้เว็บไซต์เป็นฐานที่มีความเป็นสากล และต้องพยายามอย่างมากที่จะเพิ่มพูนคุณภาพของตนเอง เพื่อให้การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยอยู่รอดต่อไป

จำเป็นจะต้องกล่าวเพิ่มเติมว่า สถาบันการศึกษาต่างๆที่เปิดสอนระบบทางไกลไม่ใช่เพียงแต่เป็นคู่แข่งชั้นของมหาวิทยาลัยตามแบบฉบับประเพณีเท่านั้น การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศได้ให้โอกาสแก่ผู้ฝึกอบบรมรายใหม่ๆที่ได้นำวิธีการฝึกอบบรมที่แตกต่างกับของมหาวิทยาลัยมาใช้ นอกจากนั้นแล้ว อุตสาหกรรมหลายแห่งก็ไม่มี ความเชื่อมั่นวิธีการฝึกอบบรมที่ดำเนินการโดยสถาบันการศึกษามากไปกว่าการฝึกอบบรมที่ดำเนินการภายในหน่วยงานของตนเองที่ทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็มีมากยิ่งขึ้น

การคุกคามที่มีต่อมหาวิทยาลัยทั้ง ๒ ประเภทนั้นมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน การเรียนการสอนทางไกล และการฝึกอบบรมทางระบบอินเตอร์เน็ตขนาดใหญ่ยังไม่อาจจะแข่งขันได้กับการศึกษาในสถาบันการศึกษาในระบบในส่วนที่สถาบันเหล่านี้มีการจัดให้นักศึกษาได้ใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันได้อย่างกว้างขวางเต็มที่ ชีวิตในมหาวิทยาลัย เช่นนี้เป็นสิ่งที่ยังไม่อาจจะทดแทนได้สำหรับการฝึกอบบรมผู้นำที่แท้จริง อย่างไรก็ตามก็ดี ถ้ามหาวิทยาลัยยอมสละกิจกรรม

ต่างๆเหล่านี้ ด้วยเหตุเพราะมีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณ หรือการต้องแข่งขันกับระบบการสอนทางไกล มหาวิทยาลัยก็จะสูญเสียเหตุผลที่จะเป็นมหาวิทยาลัยต่อไปในไม่ช้า

นอกเหนือไปจากความรู้และการฝึกอบรม

อย่างไรก็ดี เมื่อเราพิจารณาสำรวจบทบาทต่างๆที่คาดหวังของมหาวิทยาลัยให้ใกล้ชัดยิ่งขึ้น เราจะตระหนักในไม่ช้าว่า ประชาคมหรือชุมชนก็คาดหวังภาวะความเป็นผู้นำจากมหาวิทยาลัยที่นอกเหนือไปจากความรู้และการฝึกอบรมผู้นำ ข้าพเจ้าขอใช้คำเรียกสิ่งนี้ว่า ความเป็นผู้นำศีลธรรม(Moral Leadership) หรือความเป็นผู้นำสังคม (Social Leadership)

ความเป็นผู้นำศีลธรรมนี้เป็นเสมือนเส้นด้ายที่สอดแทรกอยู่ในบทบาทที่คาดหวังทั้งหมดของมหาวิทยาลัย เมื่อมหาวิทยาลัยแสดงบทบาทบนพื้นฐานของความเป็นผู้นำวิชาชีพ เช่นในวิชาชีพกฎหมาย และวิชาชีพแพทย์ คงไม่ต้องสงสัยเลยว่า ความคาดหวังที่ต้องการนั้นต้องมีนอกเหนือไปจากความรู้ความสามารถและทักษะด้านวิชาชีพ มหาวิทยาลัยได้รับการคาดหวังว่าจะต้องปกป้องรักษาความเป็นวิชาชีพ(Professionalism) หรือการพิทักษ์ทางสังคมของวิชาชีพทั้งหลาย แม้นักวิชาการในวิชาชีพที่เกี่ยวข้องก็ก็เป็นผู้ประกอบวิชาชีพในเรื่องนั้นด้วย เรามักจะสันนิษฐานไว้ก่อนว่า นักวิชาการในมหาวิทยาลัยที่ประกอบวิชาชีพด้วยนี้จะมีความยุติธรรมกว่า และมีความมั่นคงต่อการไม่ทำการทุจริตมากกว่าบุคคลนอกมหาวิทยาลัย

เช่นเดียวกัน เมื่อนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยได้รับการร้องขอเพื่อให้คำปรึกษาที่เกี่ยวกับนโยบาย หรือให้เป็นผู้สนับสนุนด้านสังคม ความคาดหวังที่มีความละเอียดอ่อนแฝงอยู่ก็คือนักวิชาการเหล่านั้นได้กำหนดให้ตนเองต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม ยึดมั่นในสิ่งที่ได้กระทำเพื่อทำให้สังคมดีขึ้น การยึดมั่นเช่นนี้ไม่เกิดขึ้นในวิชาชีพอื่นๆที่ไม่ใช่ในนักวิชาการมหาวิทยาลัย และยังไม่มีที่คาดหวังเลยสำหรับผู้นำทางการเมือง ด้วยเหตุนี้ มหาวิทยาลัยจึงไม่เพียงแต่ได้รับการคาดหวังว่าจะเพิ่มผลผลิต, เพิ่มประสิทธิภาพ และแก้ปัญหาต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนคุณภาพชีวิตของประชาคม แต่มหาวิทยาลัยยังได้รับการคาดหวังที่จะเป็นผู้สนับสนุนความคิดต่างๆที่เป็น เชิงบวก, วิจารณ์ ความบกพร่องของสังคม, และอุปถัมภ์จิตวิญญาณความถูกต้องในประชาคมอีกด้วย อย่างไรก็ตาม ความคาดหวังต่างๆที่กล่าวมานี้ไม่เกี่ยวกับสถาบันการศึกษาต่างๆในกลุ่มนอกระบบ

นอกจากนั้น มหาวิทยาลัยยังได้รับการยอมรับนับถือไม่เพียงแต่เป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษา หรือเป็นช่วงสุดท้ายของการวิวัฒนาการเท่านั้น มหาวิทยาลัยก็ยังได้รับการยอมรับว่าต้องได้รับการจัดทรัพยากรจากรัฐ โดยไม่มีคู่แข่ง เป็นผู้รอบรู้ในด้านศึกษาศาสตร์ชั้นนำ ในความหมายที่กว้างขวางกว่าความหมายของคำนี้. มหาวิทยาลัยตั้งอยู่ได้เพราะอุดมคติด้านการศึกษา มีสถานภาพมากกว่าสถาบันวิจัย หรือศูนย์ฝึกอบรมอาชีพ

มหาวิทยาลัยยังแสดงบทบาทที่มีลักษณะเฉพาะแต่เป็นบทบาทที่จำเป็นในฐานะเป็น**ทูตทางวัฒนธรรม** อาจกล่าวได้ว่า บางครั้ง มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันเพียงแห่งเดียวที่แสดงความรับผิดชอบของตนในการรักษามรดกทางวัฒนธรรม ถ่ายทอดและพัฒนาประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ ตลอดจนปกป้องรักษาจิตใต้สำนึกในการศึกษาวัฒนธรรมของประชาคม

ความเป็นผู้นำศีลธรรมของมหาวิทยาลัยเป็นเรื่องที่มีความสำคัญโดยเฉพาะในยุคสมัยที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ข้าพเจ้ามีความเห็นอยู่เสมอว่า เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมืออีกอย่างหนึ่งสำหรับกิจกรรมสังคม ซึ่งไม่ว่าจะเป็นเครื่องมืออย่างใดก็ย่อมไม่มีข้อดีที่สมบูรณ์ หรือข้อเสียที่สมบูรณ์ ทั้งหมดขึ้นอยู่กับการนำเครื่องมือนั้นไปใช้ อาจจะมีผู้แลเห็นว่าเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นจุดเริ่มต้นของสังคมที่ปลีกตัวออกไป หรือสังคมที่ไม่เป็นกันเอง แต่ก็อาจจะเห็นว่าเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นจุดเริ่มต้นของสังคมที่เชื่อมโยงกัน สังคมที่เปิดมากขึ้น และสังคมที่มีความเสมอภาคก็ได้ วิธีทางที่การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อนำไปใช้ประโยชน์นั้น จริงๆแล้วขึ้นอยู่กับว่าจะใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างไรในมหาวิทยาลัย จวบจนถึงปัจจุบัน มหาวิทยาลัยเป็นผู้นำในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และจะเป็นเช่นนี้ต่อไปอีก ความสำนึกทางสังคม และข้อผูกพันทางศีลธรรมเป็นส่วนที่จำเป็นในการพัฒนานี้ และเป็นเรื่องที่มีมหาวิทยาลัยมีบทบาทอย่างสำคัญในการดำเนินงาน

สรุป

ข้าพเจ้าได้เริ่มต้นบทความนี้โดยการแยกแยะในเชิงปฏิบัติอย่างชัดเจนในเรื่องการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมสำหรับมหาวิทยาลัย จากนั้นได้พิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างมหาวิทยาลัยกับโรงเรียนจากความเห็นเชิงปฏิบัติเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม เมื่อข้าพเจ้าได้เขียนไปถึงการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างมหาวิทยาลัยกับชุมชน หรือประชาคม ข้าพเจ้าไม่สามารถที่จะระงับความรู้สึกว่ามีความเครียดเกิดขึ้นระหว่างการทำทนายเชิงปฏิบัติที่อาจจะปฏิเสธความคงอยู่ของมหาวิทยาลัยในด้านหนึ่ง กับอีกด้านหนึ่งคือความรับผิดชอบทางศีลธรรมที่เป็นที่ต้องการอย่างมากในบทบาทของมหาวิทยาลัย

อาจจะเป็นโชคไม่ดีที่พันธกิจที่กล่าวมานี้ได้รับการละเลยเป็นอย่างมากในการกำหนดนโยบายการอุดมศึกษาในปัจจุบัน เรามีความจำเป็นจะต้องมายอมรับกันใหม่ว่ามหาวิทยาลัยเป็นทรัพย์สินที่สำคัญของอารยธรรมของมนุษย์ ทั้งหมดที่กล่าวมานี้อาจจะดูเสมือนหนึ่งว่า 'เปล่งเสียงสูง' ในโลกที่เน้นการปฏิบัติในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ถ้าเราได้คิดซ้ำ หรือถ้าปราศจากมหาวิทยาลัยที่มีบทบาทเช่นนี้แล้ว ย่อมจะนำไปสู่ความสิ้นสุดของอารยธรรมของมนุษย์

บางครั้งอาจจะเป็นโชคร้ายที่บทความที่เป็นจุดสำคัญเรื่องนี้จะต้องจบด้วยข้อคิดที่เป็นแง่ร้าย จริงๆแล้ว บทความนี้ได้ระบุปัญหาไว้หลายปัญหา แต่ไม่ได้ให้วิธีการแก้ไข อย่างไรก็ตาม ก็หวังว่า บทความนี้จะเป็ประโยชน์ที่ทำให้เราได้เตรียมพร้อมกับความจริงที่เรากำลังประสบอยู่ในขณะนี้

ประวัติ อดุลย์ วีริยเวชกุล

คุณวุฒิ :

- ราชบัณฑิต
- แพทยศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล
- นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- Fellow, Royal College of Physicians of London (F.R.C.P. Lond.)
- Fellow qua Physician, Royal College of Physicians and Surgeons of Glasgow (F.R.C.P. Glasg.)
- หนังสืออนุมัติผู้มีความรู้ความชำนาญในการประกอบวิชาชีพเวชกรรมเฉพาะทาง สาขาอายุรศาสตร์ทั่วไป (อ.ว. อายุรศาสตร์ทั่วไป) แพทยสภา
- หนังสืออนุมัติผู้มีความรู้ความชำนาญในการประกอบวิชาชีพเวชกรรมเฉพาะทาง สาขาประสาทวิทยา (อ.ว. ประสาทวิทยา) แพทยสภา
- สมาชิก ราชวิทยาลัยอายุรแพทย์แห่งประเทศไทย
- ประกาศนียบัตรหลักสูตรฝึกอบรมแพทยศาสตรศึกษา(หลักสูตรองค์การอนามัยโลก) ศูนย์พัฒนาการศึกษา, คณะแพทยศาสตร์, มหาวิทยาลัยอิลลินอยส์, สหรัฐอเมริกา
- ประกาศนียบัตรหลักสูตรฝึกอบรมการประเมินผลการบริหารสาธารณสุขและทักษะในการบริหารจัดการ, มหาวิทยาลัยโตรอนโต แคนาดา
- ประกาศนียบัตรการฝึกอบรมการบริหารมหาวิทยาลัย(จัดโดยบริติช เคาน์ซิล) ณ มหาวิทยาลัย สักเซ็กซ์ สหราชอาณาจักร
- ประกาศนียบัตรการฝึกอบรมการบริหารจัดการการอุดมศึกษา(มหาวิทยาลัยอ็อกซฟอร์ด-มหาวิทยาลัยวอริค)

ตำแหน่งทางวิชาการ ปัจจุบัน:

- ศาสตราจารย์คลินิก
ภาควิชาอายุรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์
ศิริราชพยาบาล, มหาวิทยาลัยมหิดล

ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน:

- ราชบัณฑิตที่ปรึกษา ราชบัณฑิตสถาน
- ประธานคณะกรรมการพัฒนาระบบคุณภาพมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอัสสัม

ชำนาญ

- ประธานโครงการจัดตั้งคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
- กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ สภาวิชาการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- ที่ปรึกษาด้านวิชาการ สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย

ประสบการณ์การปฏิบัติงาน:

- คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
- กรรมการสภามหาวิทยาลัยมหิดล
- ที่ปรึกษาประจำประเทศไทย ราชวิทยาลัยอายุรแพทย์แห่งประเทศไทย
- ประธานที่ประชุมคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยแห่งประเทศไทย
- รองอธิการบดี ฝ่ายวิจัยและวิเทศสัมพันธ์
มหาวิทยาลัยมหิดล
- รองคณบดีฝ่ายการศึกษาหลังปริญญา
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล
มหาวิทยาลัยมหิดล
- เลขาธิการแพทยสภา
- เลขาธิการ แพทยสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์

- เลขานุการ แพทยสมาคมแห่งประเทศไทย
- ผู้ก่อตั้งและเลขานุการ (ราช)วิทยาลัยอายุรแพทย์แห่งประเทศไทย

ฯลฯ

บทความและหนังสือด้านการศึกษา

นายแพทย์อดุลย์ วีริยเวชกุล ได้เขียนบทความด้านการศึกษามากมาย โดยได้จัดพิมพ์เป็นเล่มแล้วมากกว่า ๑๕ เล่ม รวมบทความที่ได้ตีพิมพ์แล้วจำนวนทั้งสิ้นประมาณ ๕๐๐ เรื่อง บทความเหล่านี้มีทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และครอบคลุมแง่มุมต่างๆ ของการศึกษา โดยเน้นทั้งในด้านการอุดมศึกษาทั่วไป บัณฑิตศึกษา การศึกษาและการฝึกอบรมที่เกี่ยวกับวิชาชีพ

นอกจากนั้น นายแพทย์อดุลย์ วีริยเวชกุลได้เขียนหนังสือที่เกี่ยวกับการศึกษามากมาย ที่มีผู้นิยมแพร่หลายคือ

แพทยศาสตรศึกษานานาชาติ

การอุดมศึกษาปริทัศน์ เล่ม ๑-๔,

บันทึกบัณฑิตศึกษา เล่ม ๑-๔ และ

การประกันคุณภาพทางวิชาการในมหาวิทยาลัยไทย(พิมพ์ ๓ ครั้ง)

ดัชนีบ่งชี้คุณภาพบัณฑิตศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา(พิมพ์ ๒ ครั้ง)

สะท้อนแนวคิดการศึกษาไทย: ปัจจุบันและอนาคต เป็นต้น

รวมทั้งเป็นบรรณาธิการ ๓ เล่ม และเป็นผู้นิพนธ์ด้วย

ที่ปรึกษา	ดร.รุ่ง แก้วแดง
	เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
ผู้แปลและเรียบเรียง	ศาสตราจารย์ นายแพทย์อดุลย์ วิริยเวชกุล
บรรณาธิการ	นางสุทธศรี วงษ์สมาน
ผู้ประสานงาน	นางพรพิมล เมธีรานันท์
